Etelä-Savon maakuntaliitto

EU:n alue ja rakennepolitiikan
ETELÄ-SAVON RAHOITUSSUUNNITELMA 2027

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö 8.10.2026

Maakunnan yhteistyöryhmä 13.10.2026

esavo.fi

Etelä-Savon maakuntaliitto

Julkaisutiedot

Julkaisija:
Etelä-Savon maakuntaliitto
Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli
email kirjaamo@esavo.fi

Kotisivu:
www.esavo.fi

Julkaisu:
EU:n alue ja rakennepolitiikanETELÄ-SAVON RAHOITUSSUUNNITELMA 2027
Julkaisusarjan numero [xx:xxxx]
ISBN [xxx-xxx-xxxx-xx-x] (PDF)
ISSN 1455-2930 [xxxx-xxxx]
Mikkeli 20[xx]

Sisällysluettelo

Etelä-Savon maakunnan vuosien 2025 ja 2026 rahoitussuunnitelman allekirjoittaminen 0

1. Rakennerahasto-ohjelma ohjelmakaudella 2021-2027 1

2. Hakumenettelyt 8

2.1 Hankevalintojen pääperiaatteet 8

2.2 EAKR-, ESR+ ja JTF ohjelmat.....9

2.2.1 EAKR-toiminta toimintalinja 1 (TL1): Innovatiivinen Suomi 10

2.2.2 EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi.....14

2.2.3 EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi.....19

2.2.4 ESR+-toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi.....20

2.2.5 ESR+-toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi 25

2.2.6 ESR+-toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi.....26

2.2.7 JTF-toimintalinja 7: Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi 27

YLEISET VALINTAPERUSTEET EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN OHJELMAN VAROISTA RAHOITETTAVISSA HANKKEISSA OHJELMAKAUDELLA 2021- 2027 LIITE 4a (luonnos) seurantakomitea 16.6.2022 56

3. ERITYISET VALINTAPERUSTEET (seurantakomitean 29.9.2022 vahvistamat) 59

EAKR-Toimintalinja 1: Innovatiivinen Suomi 60

EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi.....63

3.4 Erityistavoite 2.1: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen (2.i).....63

3.5 Erityistavoite 2.2: Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen 2.iv) 63

Erityistavoite 2.3: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen (2.vi).....64

EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi.....66

Erityistavoite 3.1: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen (3.ii) 66

ESR+ -toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi.....67
Erityistavoite 4.1: Polkuja töihin (4.a).....67
Erityistavoite 4.2: Uutta osaamista työelämään (4.g) 67
Erityistavoite 4.3: Yhdenvertaiseen osallisuuteen (4.h).....68

ESR+ -toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi.....70
Erityistavoite 5.1: Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen (5.h).....70

ESR+ -toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi.....71
Erityistavoite 6.1: Eväitä elämään (6.m) 71

JTF Toimintalinja 7: oikeudenmukaisen siirtymän Suomi.....72

Etelä-Savon maakunnan vuoden 2027 rahoitussuunnitelman allekirjoittaminen

Etelä-Savon rahoitussuunnitelma vuodelle 2027 on hyväksytty 13.10.2026 pidetyssä Etelä-Savon maakunnan yhteistyöryhmän kokouksessa.

Seuraavat rakennerahasto-ohjelmia rahoittavat viranomaiset ovat allekirjoittaneet Etelä-Savon maakunnan rahoitussuunnitelman vuodelle 2027:

Mikkelissä 13.10.2026

Itä-Suomen elinvoimakeskus

Ari Niiranen, ylijohtaja

Etelä-Savon maakuntaliitto

Heini Utunen maakuntajohtaja

1. Rakennerahasto-ohjelma ohjelmakaudella 2021-2027

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausi 2021–2027

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 on Manner-Suomessa toteutettava Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelma, jonka tavoitteena on vahvistaa alueiden elinvoimaa, kilpailukykyä, työllisyyttä, osaamista ja hyvinvointia sekä vähentää alueellisia kehityseroja.

Ohjelma tukee Suomen kestävää kasvua, vihreää siirtymää, digitalisaatiota ja innovaatiotoimintaa sekä edistää sosiaalista osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Ohjelma koostuu kolmesta EU-rahastosta: **Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR)**, **Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+)** sekä **Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF)**. Ohjelman kokonaisjulkinen rahoitus on noin 3,2 miljardia euroa, josta EU-rahoituksen osuus on noin 1,9 miljardia euroa ja loput kansallista vastinrahoitusta.

Suomessa ohjelman hallintoviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelmaa toimeenpanevat alueilla maakuntien liitot, elinvoimakeskukset ja muut rahoittajaviranomaiset yhteistyössä kuntien, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, yritysten ja järjestöjen kanssa.

Ohjelman toteutusta ohjaavat maakuntaohjelmat, maakuntien älykkään erikoistumisen strategiat, kestävä kehitys, digitalisaatio, kansainvälistyminen, sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus sekä EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteet. Keskeisenä periaatteena on, että kaikessa rahoitettavassa toiminnassa noudatetaan "Do No Significant Harm" -periaatetta eikä aiheuteta merkittävää haittaa ympäristölle.

Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asuttujen alueiden erityishaasteita tuetaan erillisellä NSPA-rahoituksella, jonka tavoitteena on vahvistaa saavutettavuutta, elinkeinotoimintaa, osaamista ja uusia palveluratkaisuja. Samalla edistetään monipaikkaisuutta sekä digitaalisten palvelujen ja työn hyödyntämistä.

Rahastot täydentävät muita EU:n ja Suomen kehittämisvälineitä, erityisesti Suomen kestävän kasvun ohjelmaa (RRF), Horisontti Eurooppa -ohjelmaa, maaseuturahastoa ja kalatalousrahastoa. Rahoituksella tuetaan yritysten innovaatiotoimintaa, osaamisen kehittämistä, työllisyyttä, ilmasto- ja energiatavoitteita sekä syrjäytymisen ehkäisyä.

Etelä-Savossa rakennerahastojen, maaseuturahaston ja kalatalousrahaston toimeenpanoa sovitetaan yhteen maakunnan yhteistyöryhmän kautta. EAKR:n yritystukipäätökset tekee Itä-Suomen elinvoimakeskus (aiemmin Etelä-Savon ELY -keskus 2021-2025). Yhteistyössä välittävien organisaatioiden eli maakuntaliiton ja elinvoimakeskuksen kesken varmistetaan rahoitusjärjestelmien yhteensovittaminen ja tehokas ja tarkoituksenmukainen rahoituksen kohdentuminen.

Ohjelmakauden 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen kokonaismäärä Etelä-Savossa on noin 137 miljoonaa euroa. Kansallinen vastinrahoitus huomioiden ohjelmakaudella maakunnan käytettävissä oleva kehittämisrahoitus on yhteensä noin 199 miljoonaa euroa.

Ohjelman keskeiset toimintalinjat ovat:

- **Innovatiivinen Suomi (EAKR)**: tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, digitalisaatio sekä pk-yritysten kasvu ja kilpailukyky.
- **Hiilineutraali Suomi (EAKR)**: energiatehokkuus, ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä kiertotalous.
- **Saavutettavampi Suomi (EAKR)**: alueellisen saavutettavuuden kehittäminen erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutuilla alueilla.
- **Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi (ESR+)**: työllisyyden edistäminen, jatkuva oppiminen, osaamisen kehittäminen ja osallisuuden vahvistaminen.
- **Sosiaalisten innovaatioiden Suomi (ESR+)** sekä **Aineellista puutetta torjuva Suomi (ESR+)**: syrjäytymisen ehkäisy ja heikommassa asemassa olevien tukeminen.
- **Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi (JTF)**: vihreän siirtymän aiheuttamien alueellisten ja sosioekonomisten vaikutusten hallinta sekä uusien elinkeinojen ja työmahdollisuuksien luominen.
- **Kaksikäyttöistä tuotantoa edistävä Suomi (EAKR)** Tavoitteena on tukea puolustuksen tuotannollisen kapasiteetin lisäystä yrityksissä painottaen ensisijaisesti kaksikäyttöteknologiaa.
- **Turvallisuutta rakentava Suomi (EAKR)** Tavoitteena on infrastruktuurin muokkaaminen siten, että se soveltuu sekä sotilaallisen liikkuvuuden, että elinkeinoelämän tarpeisiin.

Itä- ja Pohjois-Suomen erityisiä alueellisia kehityseroja lievennetään Suomen EU:n liittymissopimuksessa 1994 myönnetyllä pohjoisten haravaan asuttujen alueiden tuella, joka on tällä ohjelmakaudella suuruudeltaan noin 500 milj. euroa. Se kohdistetaan erityisesti elinkeino- ja yritystoiminnan edistämiseen, sekä uuden tyyppisiin palveluihin, joilla lisätään koulutuksellista tasa-arvoa, hyvinvointia ja osallisuutta. Myös digitalisaatiolla edistetään paikasta riippumatonta työn tekemistä, yritystoimintaa ja palveluja sekä tukee monipaikkaista elämää, kehittymistä ja kasvua Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Kestävän kaupunkikehittämisen rahoitushaut on järjestetty Eura 2021 järjestelmässä. Etelä-Savon ekosysteemisopimuksen johtoryhmä on Mikkelin kaupungin nimeämä ja se määrittelee myöntövaltuuksien mukaisesti hankehaun ja valitsee rahoitettavaksi esitettävän hankkeen. Johtoryhmä myös seuraa hankkeiden ja ekosysteemisopimuksen toteutusta. Etelä-Savon maakuntaliitto toimii rahoittajaviranomaisena ja varmistaa hankkeiden EAKR-tukikelpoisuuden, mutta ei arvioi hankkeiden sisältöjä muilta osin.

Rakennerahasto-ohjelman lisäksi Etelä-Savossa toteutetaan EU:n osarahoitteista Etelä-Savon maaseudun kehittämisohjelmaa sekä Euroopan kalatalousrahastosta rahoitettavia toimia. Maaseuturahaston ja kalatalouden kehittämiseen liittyvää rahoitusta ei sisällytetä maakunnan rahoitussuunnitelmamenettelyyn, mutta maakunnan yhteistyöryhmän tulee sovittaa maaseutuohjelman ja kalatalouden kehittämisrahoituksen toteuttaminen yhteen rakennerahasto-ohjelmien kanssa.

Yhteensovitusta varten maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö ja yhteistyöryhmä saa tiedoksi rahoitussuunnitelman laatimisen yhteydessä suunnitelmat näiden rahastojen alueellisesta rahoituksesta.

Maaseuturahaston rahoituspäätökset tehdään Itä-Suomen elinvoimakeskuksessa (aiemmin Etelä-Savon ELY-keskuksessa 2021-2025) ja kalatalousrahaston rahoituspäätökset tehdään Itä-Suomen elinvoimakeskuksessa (aiemmin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa 2021-2025). Myös EAKR-ohjelmasta rahoitettavat yritystukipäätökset tehdään Itä-Suomen elinvoimakeskuksessa (aiemmin Etelä-Savon ELY-keskuksessa 2021-2025). Itä-Suomen elinvoimakeskus vastaa toiminnan organisoinnista ja koordinoinnista siten, että päällekkäistä yritysrahoitusta ei synny, eikä tukijärjestelmien välille jää ”katvealueita”.

Vuonna 2025 seurantakomiteassa (12.6.2025) hyväksyttiin ohjelmanmuutosesitys vuosille 2026-2027, joka siirtää Uudistuva- ja osaava Suomi ohjelmarahoitusta EAKR kehyksestä 203,122 M€ ja ESR kehyksestä 96,878 M€ puolustukseen, yht. 300 M€. Se muodostaa uudet EAKR toimintalinjat Turvallinen Suomi 8 ja 9.

Ohjelmanmuutos on saanut komission hyväksynnän 16.2.2026. Muutos vastaa Suomen valtion ja komission tavoitteisiin vahvistaa puolustusta muuttuneessa Euroopan geopoliittisessa turvallisuudessa. Ohjelmanmuutos rahoitetaan vähentämällä EAKR kehystä kaikilta Suomen alueilta (pl. Ahvenanmaa) keskenään samassa suhteessa. Etelä-Savoon kohdistuva EAKR -rahoituksen vähennys on 28 M€ ja ESR+ rahoituksen vähennys n. 6 M€.

Uudistuva ja osaava Suomi alue- ja rakennepolitiikan ohjelma ohjelmanmuutoksen jälkeen vuosina 2026-2027

Muitakin muutoksia on tapahtunut, sillä vuoden 2026 alusta voimaan tulleen aluehallinnon uudistuksen seurauksena Aluehallintovirasto ja ELY-keskukset lakkasivat. Pääosa Aluehallintoviraston tehtävistä siirtyi perustettavaan uuteen lupa- ja valvontavirastoon joka on Tampereella. Itä-Suomeen syntyi yksi elinvoimakeskus,

jonka alueella on 540 000 asukasta. Sen päätoimipaikka on Kuopiossa ja muut toimipaikat ovat Mikkelissä ja Joensuussa. Ne hoitavat elinkeinoihin, maaseutuun, liikenteeseen ja ympäristöön liittyviä kehittämistehtäviä ja toimivat osaltaan EU:n aluekehitysrahoituksen välittäjinä. Kuluvan ohjelmakauden toimeenpanoon uudistuksella ei ole merkittävää vaikutusta vaan yhteistyön alueelliset muodot säilyvät lähestulkoon ennallaan.

EU:n + valtion rahoituksen indikatiivinen jako Itä- ja Pohjois-Suomessa 2021-2027 (tilanne ennen ohjelmamuutoksen toteutumista).

	EAKR, milj. €		**ESR milj.€**		**JTF milj.€**		**Yhteensä**
Pohjois-Pohjanmaa	152,7	20 %	84,2	25 %	119,4	30 %	356,4
Pohjois-Savo	152,7	20 %	55,6	16 %	82,6	21 %	290,9
Lappi	157,5	21 %	45,3	13 %	62,6	16 %	265,3
Pohjois-Karjala	110,9	15 %	47,4	14 %	55,9	14 %	214,2
Etelä-Savo	96,7	13 %	58,7	17 %	43,4	11 %	198,8
Kainuu	60,2	8 %	36,8	11 %	14,9	4 %	111,9
Keski-Pohjanmaa	32,2	4 %	14,9	4 %	19,7	5 %	66,8
Yhteensä	**762,8**	100 %	**343,1**	100 %	**398,4**	100 %	1504,4

Uudistuva ja osaava Suomi 2026-2027 rahoitustaulukko välittäjäorganisaatioiden tasolla EAKR + JTF Etelä-Savo – ei sisällä ESR+ -rahoitusta

MAAKUNTALIITON RAHOITUS 2021-2027		VALTUUDET miljoonaa euroa						
	Rahoitusosuuus	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
TL 1 Innovatiivinen Suomi yhteensä	**62,0 %**	**4,06**	**2,42**	**2,64**	**2,64**	**1,20**	**1,20**	**14,17**
ET 1.1 TKI -hankkeet	42,5 %	2,48	1,03	1,12	1,12	0,51	0,51	6,78
ET 1.2 Digitalisaatio	15,0 %	1,577	0,36	0,40	0,40	0,18	0,18	3,09
ET 1.3 Pk-yritysten kehittäminen	42,5 %	0,00	1,03	1,12	1,12	0,51	0,51	4,30
TL 2 Hiilineutraali Suomi yhteensä	**30,0 %**	**2,47**	**1,17**	**1,28**	**1,28**	**0,58**	**0,58**	**7,36**
ET 2.1 Energiatehokkuuden edistäminen	42,5 %	1,24	0,50	0,54	0,54	0,25	0,25	3,31
ET 2.4 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	15,0 %	0,00	0,18	0,19	0,19	0,09	0,09	0,73
ET 2.6 Kiertotalous	42,5 %	1,24	0,50	0,54	0,54	0,25	0,25	3,31
TL 3 Saavutettavampi Suomi	**8,0 %**	**0,979**	**0,31**	**0,34**	**0,34**	**0,15**	**0,15**	**2,28**
ET 3.1 Alueellinen ja paikallinen saavutettavuus	8,0 %	0,979	0,31	0,34	0,34	0,15	0,15	2,28
TL 7	**100,0 %**	**9,25**	**5,10**	**1,21**	**1,21**	**1,21**	**1,21**	**19,20**
ET 2.7.1	100,0 %	9,25	5,10	1,21	1,21	1,21	1,21	19,20

ES-ELYN RAHOITUS		VALTUUDET miljoonaa euroa						
	Rahoitusosuuus	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
TL 1 Innovatiivinen Suomi yhteensä	**62,0 %**	**10,95**	**5,64**	**6,17**	**6,17**	**2,80**	**2,80**	**34,54**
ET 1.1 TKI -hankkeet	42,5 %	3,89	2,40	2,62	2,62	1,19	1,19	13,91
ET 1.2 Digitalisaatio	15,0 %	0,676	0,85	0,93	0,93	0,42	0,42	4,21
ET 1.3 Pk-yritysten kehittäminen	42,5 %	6,384	2,40	2,62	2,62	1,19	1,19	16,41
TL 2 Hiilineutraali Suomi yhteensä	**30,0 %**	**4,79**	**2,73**	**2,99**	**2,99**	**1,36**	**1,36**	**16,20**
ET 2.1 Energiatehokkuuden edistäminen	42,5 %	1,85	1,16	1,27	1,27	0,58	0,58	6,70
ET 2.4 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	15,0 %	1,090	0,41	0,45	0,45	0,20	0,20	2,43
ET 2.6 Kiertotalous	42,5 %	1,85	1,16	1,27	1,27	0,58	0,58	6,70
TL 3 Saavutettavampi Suomi	**8,0 %**	**0,979**	**0,73**	**0,80**	**0,80**	**0,36**	**0,36**	**4,02**
ET 3.1 Alueellinen ja paikallinen saavutettavuus	8,0 %	0,979	0,73	0,80	0,80	0,36	0,36	4,022376
TL 7	**100,0 %**	**9,415**	**5,19**	**1,24**	**1,24**	**1,24**	**1,23**	**19,54**
ET 2.7.1	100,0 %	9,415	5,19	1,24	1,24	1,24	1,23	19,54

ETELÄ-SAVO YHTEENSÄ		VALTUUDET miljoonaa euroa						
	Rahoitusosuuus	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
TL 1 Innovatiivinen Suomi yhteensä	**62,0 %**	**15,01**	**8,06**	**8,81**	**8,81**	**4,00**	**4,00**	**48,70**
ET 1.1 TKI -hankkeet	42,5 %	6,37	3,42	3,75	3,75	1,70	1,70	20,69
ET 1.2 Digitalisaatio	15,0 %	2,253	1,21	1,32	1,32	0,60	0,60	7,31
ET 1.3 Pk-yritysten kehittäminen	42,5 %	6,38	3,42	3,75	3,75	1,70	1,70	20,70
TL 2 Hiilineutraali Suomi yhteensä	**30,0 %**	**7,26**	**3,90**	**4,26**	**4,26**	**1,94**	**1,94**	**23,57**
ET 2.1 Energiatehokkuuden edistäminen	42,5 %	3,09	1,66	1,81	1,81	0,82	0,82	10,02
ET 2.4 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	15,0 %	1,09	0,58	0,64	0,64	0,29	0,29	3,54
ET 2.6 Kiertotalous	42,5 %	3,09	1,66	1,81	1,81	0,82	0,82	10,02
TL 3 Saavutettavampi Suomi	**8,0 %**	**1,96**	**1,04**	**1,14**	**1,14**	**0,52**	**0,52**	**6,31**
ET 3.1 Alueellinen ja paikallinen saavutettavuus	8,0 %	1,96	1,04	1,14	1,14	0,52	0,52	6,31
TL 7	**100,0 %**	**18,66**	**10,30**	**2,45**	**2,45**	**2,45**	**2,44**	**38,74**
ET 2.7.1	100,0 %	18,66	10,30	2,45	2,45	2,45	2,44	38,74

Rakennerahastojen rahoitus Etelä-Savossa vuosina 2021–2027 (miljoonaa euroa)

Rahoitussuunnitelma sisältää arviot kansallisen, EU:n ja valtion vastinrahan rahoitusosuuksista sekä arviot kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuuksista ohjelmakaudella 2021-2027. Ohjelman kansallisesta julkisesta rahoituksesta 25 % on kunta- ja muuta julkista rahoitusta.

Rahoitussuunnitelmassa 2027 ei osoiteta erikseen rahoitusta ylimaakunnalliseen hanketoimintaan (kohdentamaton). Ylimaakunnallisia hankkeita voidaan kuitenkin rahoittaa tarvittaessa siirtämällä valtuuksia hallinnoivalle maakunnalle.

	2021-2027	**2026**	**2027**
EAKR	48,8	4,305	4,305
Valtio	24,4	2,153	2,153
yhteensä	73,2	6,46	6,46

	2021-2026	**2026**	**2027**
ESR	32,14	3,435	3,435
Valtio	15,09	1,613	1,613
yhteensä	47,23	5,048	5,048

	2021-2027	**2025-2026**	**2027**
JTF	32,810	4,116	2,049
Valtio	10,546	1,323	0,659
yhteensä	43,356	5,439	2,78

Maakuntastrategian ja maakuntaohjelman merkitys EU:n -rakennerahoituksessa

Maakuntaliiton lakisääteisenä tehtävänä on laatia maakunnan pitkän aikavälin strategia ja sen linjauksiin perustuvan maakuntaohjelma, jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa.

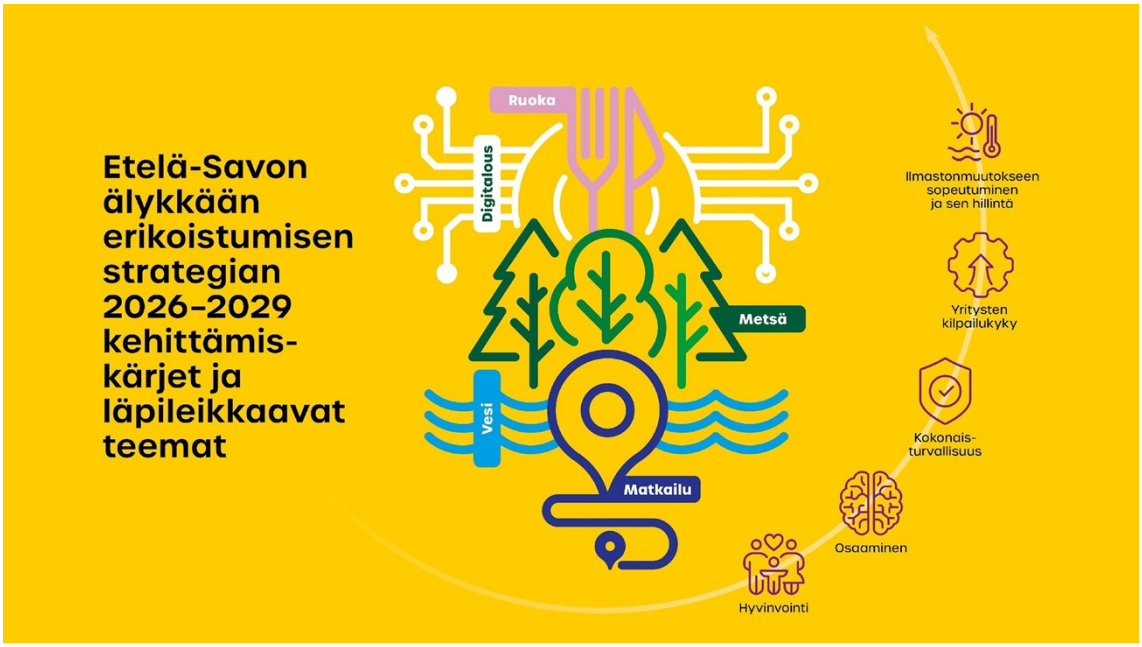
Etelä-Savon maakuntastrategia linjaa kehittämisen kärjet ja niille asetetut pitkän aikavälin tavoitteet vuoteen 2030. Strategian kolme kärkeä – METSÄ, VESI, RUOKA – ovat aluekehityksen peruselementit, joihin perustuvaan kestävään yritystoimintaan ja erityisosaamiseen, joille EteläSavon aluetalouden kasvupotentiaali rakentuu tulevina vuosina.

Strategiaa on toteutettu Etelä-Savon maakuntaohjelmalla 2022–2025 ja edelleen maakuntaohjelmalla 2026-2029, joiden keskeisen rahoitusinstrumentin rakennerahasto-ohjelmat muodostavat. Rahoitusta suunnataan aktivointitoimenpitein maakuntaohjelmassa määritellyille kolmelle sisältöteemalle sekä älykkään

erikoistumisen painopisteille, jotka ovat vuosina 2026-2029 **metsä, vesi, ruoka, digitalous ja matkailu.** Näihin teemoihin ohjataan erityisesti EAKR TL 1.1. kautta myönnettävää TKI -rahoitusta.

Lisäksi on laadittu JTF -rahaston toimeenpanoa ohjaamaan Etelä-Savon alueellinen siirtymäsuunnitelma, jonka komissio on hyväksynyt vuonna 2022.

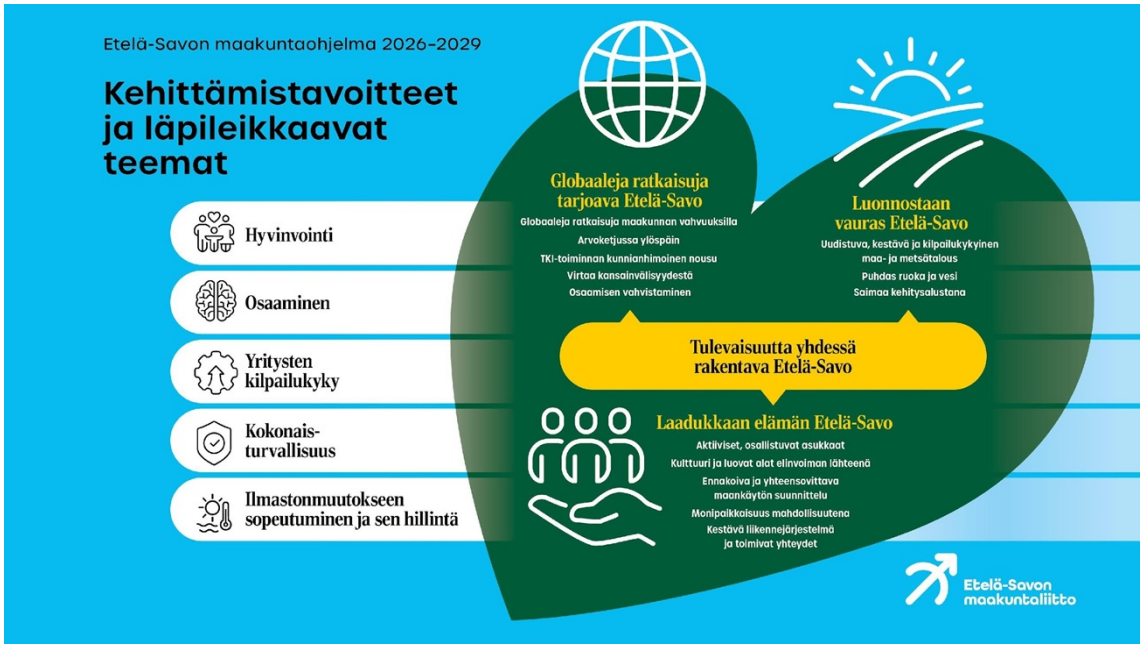
Älykäs erikoistuminen ja maakuntaohjelman sisältöteemat määrittelevät lähivuosien keskeisimmät kehittämistavoitteet ja toimenpiteet, joita toteuttamalla Etelä-Savo etenee kohti pitemmän ajan tavoitteitaan. Valinnat kytkeytyvät saumattomasti Etelä-Savon luontaisiin vahvuuksiin.

Maakuntaohjelma on valmisteltu yhteistyössä kuntien, valtion viranomaisten sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden tahojen kanssa. Maakuntaohjelman hyväksyy maakuntavaltuusto valtuustokausittain. Maakunnan alueella toimivien kuntien ja viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelma ja edistää sen toteuttamista. Viranomaisten on myös muutoin arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia alueen kehitykseen.

Maakuntaohjelman tavoitteiden toteuttamisen tukena on maakuntahallituksen vuosittain hyväksymä edunvalvonnan kärjet, jotka pitävät sisällään keskeisiä maakuntaohjelmaa toteuttavia kehittämis- ja toimenpide-esityksiä.

Kuluvalla ohjelmakaudella keskeisten sidosryhmien kanssa on laadittu Etelä-Savon maakunnan TKI -tiekartta (2023) sekä jatkotyönä Etelä-Savon kansainvälistymissuunnitelma (2024).

Läpileikkaavina teemoina ovat Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sen hillintä, yritysten kilpailukyky, kokonaisturvallisuus, osaaminen ja hyvinvointi.

Maakuntaohjelman keskeiset painopisteet ovat:

- Laadukkaan elämän Etelä-Savo
- Luonnostaan vauras Etelä-Savo
- Globaaleja ratkaisuja tarjoava Etelä-Savo

2. Hakumenettelyt

Maakunnan yhteistyöryhmä päättää rakennerahasto-ohjelmien toteuttamiseen liittyvistä linjauksista, käsittelee ohjelmien toteuttamiseksi laadittuja ohjelmasopimuksia ja antaa lausuntoja hankkeista.

2.1 Hankevalintojen pääperiaatteet

Pääsääntöisesti kaiken ohjelmasta tuettavan toiminnan tulee tukea ohjelman jonkin erityistavoitteen toteuttamista ja myötävaikuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Yksityiskohtaiset, kaikkien rahoittajien noudatettaviksi tarkoitettavat yleiset valintaperusteet vahvistetaan Suomen seurantakomiteassa.

Kaikkien yleisten valintaperusteiden (17 kpl) on täytyttävä, jotta hanke voidaan ottaa käsittelyyn. Lisäksi kullakin erityistavoitteella on omat erityiset valintaperusteensa, joiden täyttyminen pisteytetään erikseen. Yleiset ja erityistavoitteiden valintaperusteet löytyvät tämän asiakirjan loppuosasta.

Välittäjäorganisaatiot (maakunnan liitto ja elinvoimakeskus) voivat asettaa erityisiä valintaperusteita hankehakukohtaisesti. Maakunnan yhteistyöryhmä voi asettaa hankkeille myös tarkentavia valintakriteereitä, jotka vastaavat mm. maakunnan strategioissa tunnistettuihin kärkialoihin, valtakunnallisissa teemoissa tunnistettuihin painotuksiin ja kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukaisiin perusteisiin. Samalla varmistetaan, ettei rahoiteta päällekkäistä toimintaa ja että resurssit kohdennetaan valittuihin painopisteisiin. Valintaperiaatteilla varmistetaan hankkeiden laadukas toteuttaminen.

Hankkeita koskevat valintamenettelyt ohjelmakaudella 2021-2027

Seurantakomitea on hyväksynyt Euroopan parlamentin ja neuvoston yleisasetuksen (2021/1060) mukaiset yleiset rakennerahastoja koskevat valintaperusteet ja erityiset valintaperusteet sekä menettelyt, miten välittävä toimielin voi haussa valikoida ja painottaa erityisiä valintaperusteita suhteessa toisiinsa.

Jokaisen rahoitettavaksi valittavan hankkeen on täytettävä **yleiset valintaperusteet,** jotka perustuvat EU- ja kansalliseen lainsäädäntöön. Rahoituslaki 757/2021.

Kaikille hauille yhteisiä yleisiä valintaperusteita on 17 kpl. Ne arvioidaan asteikolla Kyllä /Ei /Ei koske hanketta.

Erityiset valintaperusteet ovat erityistavoitekohtaisia ja niihin tehty täydennys on hyväksytty seurantakomiteassa 16.6.2022. Muutokset astuivat voimaan 1.1.2023.

Erityiset valintaperusteet eivät rajaa hankkeiden tukikelpoisuutta, vaan pyrkivät nostamaan esille parhaita hankkeita. Valintaperusteiksi on nostettu ohjelman erityistä lisäarvoa tuottavia painopisteitä tai painotuksia. Välittävä toimielin voi valita kaikki erityistavoitteen sisältöön perustuvat erityiset valintaperusteet pisteytettäväksi haussa. Välittävä toimielin voi myös rajata hakua (valittava vähintään 3 valintaperustetta) ja painottaa valitsemiaan teemoja. Erityiset valintaperusteet ilmoitetaan kussakin hakuilmoituksessa. Ne voivat vaihdella hakukohtaisesti ja niistä päätetään erikseen.

Horisontaaliset valintaperusteet ovat hankkeen toimenpiteet 1) tasa-arvon, 2) EU:n peruskirjan periaatteiden, 3) kestävän kehityksen ja 4) Itämeri-strategian tukemiseksi.

Näitä sovelletaan EAKR ja ESR+ hankkeissa. ESR+-hankkeissa arvioidaan lisäksi esteettömyyden, syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

Horisontaaliset valintaperusteet pisteytetään aina pisteasteikolla 0-3. Ne sisältyvät erityistavoitteiden erityisiin valintaperusteisiin.

Tarkentavia erityisiä valintaperusteita pisteytetään vain siinä tapauksessa, että sellaista on päätetty soveltaa haussa.

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on laatia ehdotus hallintoviranomaiselle Eu:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden tarkentaviksi alueellisiksi valintaperusteiksi. Toimeenpanolain (765/2021) 20 § 1mom.

Tarkentavat valintaperusteet päätetään erikseen hakukohtaisesti siinä yhteydessä, kun päätetään hakujen avaamisesta.

2.2 EAKR-, ESR+ ja JTF ohjelmat

Tuettava toiminta perustuu *Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027* -ohjelma-asiakirjaan. Ohjelma-asiakirja sisältää EAKR-, ESR+ ja JTF -ohjelmat. Etelä-Savon kehittämisen painopisteet on esitetty Etelä-Savon maakuntaohjelmassa 2026-2029 sekä siihen sisältyvässä älykkään erikoistumisen strategiassa.

EAKR:n osalta- ohjelmassa tuetaan tutkimus- ja innovointivalmiuksia ml. kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa, digitalisaatiota sekä pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantamista. Lisäksi edistetään Suomen hiilineutraalisuustavoitetta, erityisesti energiatehokkuuden, ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja kiertotalouteen siirtymisen näkökulmasta. Myös Itä- ja Pohjois-Suomen saavutettavuutta parantavat paikalliset infrastruktuuri-investoinnit sisältyvät ohjelmaan.

Tuettava toiminta on luonteensa vuoksi todettu DNSH-periaatteen mukaiseksi. Investointien osalta hankkeiden DNSH-periaatteen mukaisuus varmistetaan tarvittaessa valintaprosessin aikana.

2.2.1 EAKR-toiminta toimintalinja 1 (TL1): Innovatiivinen Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 1 mukaisia toimenpiteitä rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto ja Itä-Suomen elinvoimakeskus.

TL1:n rahoitustaulukko: M€ (EAKR) 2026-2027

	EAKR	Valtio	Kunta	Yhteensä
Elinvoimakeskus	3,72	1,86	0,62	6,2
Maakuntaliitto	1,6	0,8	0,26	2,66
Yhteensä	5,32	2,66	0,88	8,86

Erityistavoite 1.i: Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teologioiden käyttöönoton parantaminen

Keskeisenä tavoitteena on TKI-intensiteetin kasvattaminen sekä elinkeinoelämälähtöisen innovaatiotoiminnan edistäminen ilmasto- ja kestävän

kehityksen tavoitteet huomioiden. Ohjaavina kehikkoina toimivat kansallinen TKI – tiekartta sekä maakuntaohjelmat. Tuettavan toiminnan tulee olla Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategian mukaista.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö:

TKI-Toiminta

- vahvistetaan osaamista, ennakointi- ja innovointitoimintaa edistämällä pk-yritysten tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista sekä uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyödyntämistä
- tuetaan erityisesti elinkeinoelämän tarpeista lähtevien innovatiivisten ja älykkäiden ratkaisujen, avointen toimintamallien sekä kokeilu-, pilotointi-, demonstraatio- ja oppimisympäristöjen sekä tutkimusinfrastruktuurien kehittämistä ja yhteiskäyttöä
- tuetaan mm. kaupunkien ja kuntien pilotointi- ja kokeiluympäristöjen kehittämistä
- kehitetään innovatiivisia ja kestäviä julkisia hankintoja sekä niiden parempaa hyödyntämistä referenssiympäristöinä sekä TKI-yhteistyön vaikuttavuuden kasvattajana
- edistetään vihreää siirtymää tukevaa TKI-toimintaa, mukaan lukien resurssiviisaus, kierto- ja biotalous ja uudistuva teollisuus

TKI-yhteistyö ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen

- luodaan TKI-yhteistyömalleja ja toimintatapoja korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä toisen asteen koulutuksen järjestäjien ja yritysten yhteistyölle, osaamisen ja teknologian siirrolle sekä kulttuuri- ja luovan osaamisen paremmalle hyödyntämiselle TKI-toiminnassa
- kehitetään elinkeinoelämän ja tutkimuksen yhteistyötä sekä elinkeino- ja työelämälähtöisen soveltavan tutkimuksen hyödyntämistä yritystoiminnassa
- tuetaan elinkeino- ja työelämälähtöisen TKI-toiminnan vahvistamista sekä osaamis- ja innovaatioekosysteemien syntymistä, kehittämistä ja kytkeytymistä kansallisiin ja kansainvälisiin arvoverkostoihin ml. vihreään siirtymään
- tuetaan alueellisten älykkään erikoistumisen strategioiden hyvää hallintaa, toimeenpanoa ja TKI-verkostojen kytkeytymistä arvoverkostoihin sekä vahvistetaan yritysten kiinnittymistä älykkään erikoistumisen prosesseihin
- tuetaan älykkääseen erikoistumiseen liittyviä alueiden ja alojen välisiä sekä kansainvälisiä kumppanuuksia
- edistetään teknologioiden uutta soveltamista ja tuetaan uusien teknologioiden käyttöönottoa ja skaalautumista
- tuetaan huippuosaamisen soveltamista ja teknologisten valmiuksien parantamista sekä tutkimuksessa syntyneen tiedon kanavoimista yritysten ja yhteiskunnan käyttöön
- edistetään ympäristöä säästävien tuotteiden, materiaalien ja tuotantomenetelmien pilotointia ja demonstraatioita sekä niiden käyttöönottoa ja kaupallistamista

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, kehittämisyhtiöt, valtion viranomaiset, kunnat ja kuntayhtymät sekä näiden muodostamat verkostot ja innovaatioekosysteemit sekä yhdistykset ja säätiöt.

Erityistavoite 1.ii Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi

Ohjelmalla tavoitellaan digitalisaatioon, datatalouteen ja teknologisiin murroksiin liittyvien liiketoimintamahdollisuuksien kattavaa hyödyntämistä. Digitaalisuutta edistävien TKI- tulosten käyttöönotto ja skaalautuminen ovat keskeisiä liiketoiminnan kasvun mahdollistamiseksi. Edistetään yhteen toimivien data-avaruuksien rakentamista.

Digitaalisuutta edistetään tukemalla kaupunkien ja kuntien ja yhteisöjen digitaalista siirtymää. Lisäksi tuetaan ja kehitetään innovaatio- ja osaamiskeskittymiä ja digitaalisia oppimisympäristöjä sekä parannetaan tietoturvaa ja –suojaa sekä kybervalmiuksia.

Huomioidaan digitalisaation ja robotisaation luomat tehokkuusedut, virtuaalimaailman ja tekoälyn hyödyntäminen, integraatio eri laitteiden välillä, data-analytiikan ja big datan hyödyntäminen.

Kehitetään älykkäitä ratkaisuja ja datan hyödyntämistä liikenteen ja liikkumisen, kuljetus- ja matkaketjujen sekä palvelujen saavutettavuuden tarpeisiin koko massa.

Digitaalisilla ratkaisuilla tuetaan monipaikkaista asumista, monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn ja etätyön tekemistä ja opiskelua.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Digitalisaatio ja sitä hyödyntävät teknologiat

- edistetään digitalisaation hyödyntämistä TKI-toiminnassa, yksityisen ja julkisen sektorin haasteissa ja kehittämisessä, palveluiden kehittämisessä ja saavutettavuudessa, jatkuvassa oppimisessa sekä teknologisiin murroksiin liittyvien uusien liiketoimintamahdollisuuksien kehittämisessä
- tuetaan uusien digitaalisten työmenetelmien käyttöönottoa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla
- edistetään digitalisaation ja sitä hyödyntävien teknologioiden soveltamista ja hyödyntämistä (esim. avoin data, robotiikka, automaatio, IoT, kyberturvallisuus, data-analytiikka, tekoäly)
- tuetaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyötä ja palvelujen yhteiskehittämistä ja parannetaan tietojen hyödynnettävyyttä kehittämällä yhteen toimivuutta
- tuetaan digitaalisten innovaatiokeskusten (digital innovation hub) käynnistämistä, kehittämistä ja yhteistyötä niin eurooppalaisella, kansallisella kuin alueellisella tasolla
- tuetaan investointeja uusien digitaalisten ratkaisujen pilotointiin tukemalla esimerkiksi demonstraatio- ja laboratorioympäristöjä kehitysalustoina
- tuetaan digitaalisten teknologioiden soveltamista ja siihen liittyvää TKI-toimintaa edistetään jo rakennettujen tehokkaiden tietoliikenneverkkojen

käyttöönottoa ja täysimääräistä hyödyntämistä kapasiteettia vaativien palvelujen välityskanavina
- tuetaan älykkään ja vähäpäästöisen liikkumisen innovaatioita ja digitalisaatiota
- tuetaan liikenteen datan reaaliaikaisuuden parantamista ja liikennepalveluja sekä tilanne ja olosuhdetietoja koskevan tiedon edistämistä valtakunnallisella ja alueellisella tasolla
- tuetaan digitaalisuuden eri mahdollisuuksien tuomista palvelukenttään kuten virtuaalisuutta ja ennakoivien palvelujen kehittämistä dataa hyödyntämällä eri toimialoilla ja sektoreilla

Digitalisaation edistäminen yritystoiminnassa

- tuetaan uusien teknologioiden ja digitaalisten työkalujen ja tuotteiden, palvelujen ja liiketoimintamallien ja -prosessien kehittämistä, soveltamista ja käyttöönottoa yritysten, palvelujen ja ratkaisujen kehittämisessä sekä vahvistetaan pk-yritysten kyber- ja tietoturvavalmiuksia
- tuetaan pk-yritysten digitalisaatiota automaatioasteen nostamisessa, robotisaatiossa sekä uusien teknologioiden soveltamista ja käyttöönottoa yritysten, palvelujen ja ratkaisujen kehittämisessä
- vahvistetaan pk-yritysten valmiuksia digitalisaatioon (esim. uudet digitaaliset tuotteet, palvelut, liiketoimintamallit ja -prosessit, tietoturva ja -suoja sekä kyberturvallisuus)
- tuetaan yritysten sähköistä liiketoiminnan, asiakaspalvelun ja teknologisen osaamisen kehittämistä ja teknologian käyttöönottoa

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksenjärjestäjät, kehittämisyhtiöt, kunnat ja kuntayhtymät sekä näiden muodostamat verkostot ja innovaatioekosysteemit, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt.

Erityistavoite 1.iii: Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen

Tavoitteena on pk-yritysten resurssiviisas kasvu koti- ja ulkomaanmarkkinoilla sekä toiminnan uudistuminen tukemalla niiden kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksia, liiketoimintaosaamista, digitalisaatiota sekä kasvua, uudistumista ja tuottavuutta edistäviä investointeja ja TKI-toimintaa. Tavoitteena on myös uudistaa liiketoimintamalleja esim. jakamis- ja alustataloudessa sekä datapohjaisissa palveluissa. Pk-yritysten yhteistyön ja verkostoitumisen edistäminen sekä liiketoimintaosaamisen parantaminen erityisesti älykkään erikoistumisen kärkialoilla ovat myös keskeisiä tavoitteita. Tuettavien toimien tulee olla ilmastotavoitteiden ja ”do no significant harm” -periaatteen mukaisia. Toiminnassa huomioidaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategia ja sen painoalat.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Pk- yritysten kasvu ja kansainvälistyminen

- parannetaan pk-yritysten kasvu-, kansainvälistymis-, markkinointi- ja innovointivalmiuksia

- tuetaan pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevia, toimintaa uudistavia ja tuottavuutta lisääviä investointeja
- parannetaan pk-yritysten teknistä osaamista (esim. laiteinvestointien yhteydessä) osana liiketoiminnan kehittämistä

Pk-yritysten TKI-toiminta

- tuetaan pk-yritysten tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä ja kaupallistamista sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien syntymistä huomioiden ilmastokestävyys
- tuetaan aktiivista innovaatiotoimintaa edistävien prosessien käyttöönottoa yrityksissä
- kehitetään kestävien uusien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista yrityksissä sekä datan hyödyntämistä ja edistetään niihin liittyvää yritystoimintaa
- vahvistetaan hiilineutraaliin talouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehitetään uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- vahvistetaan pk-yritysten valmiuksia luovan osaamisen hyödyntämiseen (esim. uudet digitaaliset tuotteet, palvelut ja liiketoimintamallit, muotoiluosaaminen)
- tuetaan hiilineutraalisuus/vähähiilisyystavoitteiden mukaista toimintaa (ml. cleantech)

Uusi liiketoiminta ja verkostoitumisen edistäminen

- tuetaan uutta tai uudistuvaa liiketoimintaa sekä yritysten jatkuvuutta omistajavaihdoksia edistämällä, kehitetään uusia tapoja tukea uutta liiketoimintaa (ml. yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) ja luodaan yritysneuvontaan liittyviä uusia toimintamalleja
- kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittymiä ja verkostoja sekä tuetaan muita yhteistyömuotoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset. Yritysten toimintaympäristöä kehittävissä hankkeissa myös kunnat, kehittämisyhtiöt, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot ja yhdistykset voivat olla kohderyhminä.

2.2.2 EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 2 mukaisia toimenpiteitä rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto ja Itä-Suomen elinvoimakeskus.

TL2:n rahoitustaulukko: M€ (EAKR) 2026-2027

	EAKR	Valtio	Kunta	Yhteensä
Elinvoimakeskus	1,8	0,9	0,3	3,0
Maakuntaliitto	0,76	0,38	0,12	1,28
Yhteensä	2,56	1,28	0,42	4,28

Erityistavoite 2.i: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

Energiatehokkuustoimenpiteiden tavoitteena on edistää energiajärjestelmän muutosta, mikä tähtää kasvihuonekaasupäästöjen määrän nopeaan ja merkittävään vähenemiseen. Systeeminen muutos koskettaa mm. energiaintensiivistä teollisuutta, rakennuskantaa ja energiantuotantoa.

Suomen kasvihuonekaasupäästöistä suurin osa on lähtöisin energiasektorilta. Luovuttaessa fossiilisten polttoaineiden käytöstä on tärkeää kehittää, demonstroida ja voida ottaa nopeasti käyttöön erilaisia uusiutuvan energian ratkaisuja.

Energiaomavaraisuutta voidaan lisätä tukemalla hajautettuja ratkaisuja ja paikallisiin energialähteisiin pohjautuvaa kehittämistä. Energiamurrosta nopeutetaan tukemalla hiilidioksidipäästöjen hyödyntämistä raaka-aineena; sähköstä tuotteiksi (Power to X) ja vetytalouden ratkaisujen käyttöönottoa alueilla sekä edistämällä energian varastointiin ja kestävään akkuteknologiaan liittyvää TKI-toimintaa energiatehokkuuden optimoimiseksi.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvän uusiutuvan energian käyttöä edistävä TKI-toiminta

- tuetaan tutkimusperusteisten toimintamallien sekä demonstraatio-, tutkimus-, pilotointi- ja oppimisympäristöjen kehittämistä, käyttöönottoa ja yhteiskäyttöä
- edistetään ja tuetaan energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvää uusiutuvaa energiaa koskevaa yhteistyötä yrityssektorin, kuntien, tutkimustahojen ja kolmannen sektorin kanssa ml. rakennuskannan omaenergiatuotanto sekä hiilen talteenotto ja hyödyntäminen raaka-aineena
- kehitetään energiatehokkuuteen liittyvää korjausrakentamista (ml. kulttuurihistoriallinen rakennuskanta) sekä rakennusten energia- ja materiaalitehokkuutta ja älyratkaisuja
- tuetaan hukkalämpöön sekä päästöttömiin ja älykkäisiin energiajärjestelmiin liittyvää TKI-toimintaa ja -infrastruktuureja
- edistetään puhtaisiin energialähteisiin ja hajautettuun monipuoliseen energiantuotantoon liittyvää TKI- työtä ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- kehitetään älykkäitä ja kustannustehokkaita energiajärjestelmiä ja -verkkoja sekä energian varastointia (mm. kestävä akkuteknologia ja akkuklusteri)
- edistetään sähköstä tuotteiksi (Power to X) -ratkaisuihin, vetytalouteen ja hiilidioksidin talteenottoon (pl. direktiivin 2003/87/EY liitteessä 1 mainitut toiminnot) liittyvää TKI-työtä sekä paikallisia demonstraatiohankkeita

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen yritystoiminnassa

- kehitetään uusien energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvää materiaalitehokkuutta parantavien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista yrityksissä sekä edistetään niihin liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista

- tuetaan pk-yritysten hiilineutraalisuutta edistävien tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista (esim. rakentaminen ja kiinteistöjen hallinta, uudet energiaratkaisut)
- edistetään teollisuuden prosessien ja koneiden sähköistämisen energiatehokkuutta ja energiaomavaraisuuden parantamista, sekä digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa
- lisätään alueiden ja elinkeinoelämän tietämystä energiaratkaisuista ja -tehokkuudesta

Tavoitteena hiilineutraalisuus ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

- edistetään elinkeinoelämäverkottunutta tutkimusta, yhteiskehittämistä ja julkisia innovatiivisia hankintoja energiansäästön ja energiatehokkuuden parantamiseksi
- kehitetään energiatehokasta puurakentamista, rakentamisen kestävyyttä ja pitkään hiiltä sitovia tuotteita ja tuotantotapoja sekä rakentamisen ja rakennusten käytön energia- ja materiaalitehokkuutta huomioiden rakennusten koko elinkaari
- kehitetään työkaluja hiilineutraalisuustavoitteiden monitorointiin ja seurantaan osana kilpailukykyisten tuotteiden, palvelujen ja ratkaisujen kehittämistä sekä elinkeinoelämälähtöistä tutkimusta
- kehitetään kunnille ja yrityksille keinoja hyödyntää vertailukelpoista päästödataa ja tietoa erilaisten toimenpiteiden potentiaalisista päästövähennyksistä, kustannuksista ja hyödyistä erityisesti energia-asioissa
- edistetään kestäviä julkisia hankintoja ml. ilmastokriteerien käyttö

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, kehittämisyhtiöt, kunnat, kaupungit ja kuntayhtymät, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt.

Erityistavoite 2.iv: Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on aktiivista varautumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, kielteisten vaikutusten ennakointia ja vähentämistä sekä myönteisten vaikutusten luomiin mahdollisuuksiin tarttumista. Sopeutuminen on ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävien toimien rinnalla välttämätöntä. Yhteiskunnan yleisesti hyvästä varautumisen tasosta huolimatta alueet, elinkeinot ja väestöryhmät ovat haavoittuvia ja alttiita ilmastonmuutoksen vaikutuksille.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa alueelliset ja paikallisesti kehitettävät ja toteutettavat käytännön toimet ja ratkaisut ovat avainasemassa, jonka vuoksi toimijoiden tietoisuutta ja valmiuksia ilmastoriskien hallitsemiseksi ja ilmastokestävyyden parantamiseksi tulee kehittää. Sopeutuminen tulisi ottaa osaksi maakunnallisia ilmastostrategioita.

Alueilla, joilla sopeutuminen on jo integroitu osaksi maakunnan ilmastostrategiaa, on panostettava sen toimeenpanoon.

Avustukset yrityksille ja muille hanketoimijoille ovat tehokas ja toiminnan sisällön kannalta aktivoiva ja tehokas muoto edistää ilmastotyötä. Erityistavoitteessa rahoitettavat kehittämishankkeet ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niihin liity tuotto-odotuksia tai ansaintalogiikkaa.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä TKI-toiminta

- tuetaan tutkimus- ja kehittämistoiminnalla yritysten ja alueellisten pilotointi- ja kokeiluympäristöjen kehittämistä ilmastokestävyyden takaamiseksi
- kehitetään työvälineitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan liittyvien suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien kehittämiseen alueellisille ja paikallisille toimijoille ilmastoriskien ja niiden vaikutusten ennakointiin ja hallintaan
- kehitetään innovatiivisia menetelmiä, teknologioita ja tuotteita, joiden avulla edistetään sopeutumista ilmastonmuutokseen ja varautumista sään ääri-ilmiöihin sekä edistetään niihin liittyvää liiketoimintaa ja vientimahdollisuuksia
- kehitetään innovatiivisia menetelmiä elinkeinotoiminnan ympäristöhaittojen ja -riskien vähentämiseksi
- vahvistetaan monihyötyisten viherrakenteiden ja luontopohjaisten ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, sekä edistetään niihin liittyvää liiketoimintaa ja vientimahdollisuuksia
- vahvistetaan kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä yritystoiminta

- tuetaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen sekä ympäristöhaittojen ja -riskien vähentämiseen liittyvien älykkäiden ratkaisujen ja palvelukokonaisuuksien kehittämistä, pilotointia ja skaalautumista kasvavaksi liiketoiminnaksi
- tuetaan pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämistä ja kaupallistamista sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien kehittämistä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskien ehkäisemiseen
- kehitetään ilmastonmuutoksen edellyttämiä turvallisuuteen ja katastrofivalmiuteen liittyviä tuotteita ja ratkaisuja, ml. digitekniikka
- tuetaan elinkeinoelämää ja yrityksiä tarvittaessa yhteistyössä kuntien kanssa kehittämään toimintamalleja ilmastoriskien hallitsemiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, huomioiden myös luonnon monimuotoisuus, vesiensuojelu ja kulttuuriympäristö
- tuetaan elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen, ml. luontomatkailu ja muu ekosysteemipalveluihin perustuva liiketoiminta sekä perinteiset ja saamelaiselinkeinot

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvä suunnittelu, toimeenpano ja tiedotus

- tuetaan alueellisten ja paikallisten sopeutumisstrategioiden sekä -suunnitelmien valmistelua huomioiden ilmastonmuutoksen vaikutusten ja sopeutumistarpeiden alueelliset erot (mm. elinkeinorakenne)

- lisätään neuvontaa ja tukea ilmastotyön (sopeutuminen ja hillintä) organisoitumisessa ja resursoinnissa, ml. ilmastotiekarttojen valmistelu, tukiverkostot ja strateginen ja viestinnällinen tuki toimeenpanolle
- vahvistetaan alueellisten elinkeinojen logistiikkareittien ilmastokestävyyttä mm. tieverkon kuntokartoitusten ja tienpidon suunnitelmien kehittämisellä ilmastonmuutoksen vaikutukset huomioiden
- vahvistetaan ennakointi- ja riskienhallintaosaamista sekä turvallisuusalan suunnittelua ja pilotointia

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat yritykset, kunnat ja kuntayhtymät, maakunnan liitot ja muut alueelliset toimijat, korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja kehitysyhtiöt, työmarkkina- ja muut järjestöt, yhdistykset ja paikalliset toimijat.

Erityistavoite 2.vi: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

Hiilineutraali kiertotalous vähentää materiaalihävikkiä, päästöjä ja kuljetustarpeita sekä parantaa yritysten kilpailukykyä ja vastaa kuluttajien tarpeisiin. Luonnonvarojen kestävä ja säästeliäs käyttö sekä materiaalitehokkuuden edistäminen eri tuotantoprosesseissa aina energiantuotannosta kaivosteollisuuteen sekä julkisen sektorin toiminnassa ovat kiertotalouden keskeisiä tavoitteita. Tuotantoprosesseissa käytettävistä raaka-aineista tulee saada mahdollisimman suurta lisäarvoa; tavoite on teollisissa symbiooseissa ja suljetuissa kierroissa, jossa materiaalit ja resurssit kiertävät eri käyttötarkoituksissa pitkään, läpinäkyvästi ja turvallisesti.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Kiertotalouden ja kiertotaloutta tukevan korkean jalostusasteen biotalouden TKI-toiminta

- tuetaan ympäristöä säästävien tuotteiden, materiaalien, tuotantomenetelmien ja ekologisen kompensaation pilotointia sekä niiden käyttöönottoa ja kaupallistamista
- kehitetään kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen, cleantechiin sekä hiilenkiertoon liittyvää TKI-toimintaa, demonstraatioympäristöjä ja TKI-ekosysteemejä
- tuetaan kiertotalouden ja biotalouden tiekarttojen valmistelua
- edistetään kestäviä ja innovatiivisia julkisia hankintoja
- kehitetään toimintamalleja jätteen synnyn ehkäisyyn ja uudelleenkäyttöön sekä tuotteita korvaavien palvelujen kehittämiseen
- kehitetään älykästä materiaalien hallintaa, jossa hyödynnetään kierrätysmateriaaleja ja sivuvirtoja sekä varaudutaan entistä kunnianhimoisempaan jätehuoltopalvelun tasoon sekä aiempaa laajempaan yhteistyöhön
- kehitetään luonnonvara-alan kestävyyttä ja nostetaan luonnonvarojen ja teollisuuden sivutuotteiden jalostusastetta
- edistetään ympäristö-, metsä-, vesi- ja luonnonvaratietojen digitaalista hyödyntämistä luonnonvarojen kestävän käytön edistämiseksi
- tuetaan ravinnekiertoon liittyvää TKI-toimintaa

- tuetaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi

Kiertotalous ja korkean jalostusasteen biotalous yritystoiminnassa

- vahvistetaan kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehitetään uusia tuote- ja palvelukonsepteja ja tuetaan näiden edellyttämiä investointeja
- kehitetään kiertotalouden mukaista tuotesuunnittelua
- kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittymiä ja verkostoja sekä tuetaan muita yhteistyömuotoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä
- edistetään osallistumista olemassa oleviin teollisten symbioosien verkostoihin sekä tuetaan uusien teollisten symbioosien syntymistä
- tuetaan teollisuuden sivuvirtojen ja jätteiden hyödyntämistä ja pilotointia aidossa teollisuusympäristössä
- edistetään jätteen määrää vähentävää toimintaa
- tuetaan lajittelua, kierrätystä ja kestäviä logistiikkaketjuja edistävien palvelukonseptien kehittämistä
- edistetään yritysten ja arvoketjujen resurssitehokkuutta parantavien digitaalisten alustojen ja muiden työkalujen kehittämistä ja käyttöönottoa
- tuetaan kiertotalouteen liittyvää korkean jalostusarvon yritystoimintaa
- tuetaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi
- edistetään luontopohjaisten kiertotalousratkaisujen toteuttamista
- edistetään vesien kestävään hyödyntämiseen ja veden uudelleen käyttöön liittyvää kehittämistoimintaa ja sitä tukevia pilotointi- ja demonstraatiohankkeita ja liiketoimintakehitystä

Tärkeimmät kohderyhmät

Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset, kehittämisyhtiöt, kunnat ja kaupungit, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, työmarkkina- ja muut järjestöt, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt.

2.2.3 EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 3 mukaisia toimenpiteitä rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto ja Itä-Suomen elinvoimakeskus.

TL3:n rahoitustaulukko: M€ (EAKR) 2026-2027

	EAKR	Valtio	Kunta	Yhteensä
Elinvoimakeskus	0,48	0,24	0,08	0,8
Maakuntaliitto	0,2	0,1	0,02	0,32
Yhteensä	0,68	0,34	0,10	1,12

Erityistavoite 3.ii: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen

Erityistavoitteessa keskeisessä asemassa olevia tieliikenneinvestointeja toteutetaan ainoastaan Itä- jaa Pohjois-Suomessa käyttäen pohjoisen harvaan asuttujen alueiden erillisrahoitusta. Alueen mikro- ja pk-yritysvaltainen yrityskanta edellyttää yritysten kasvun tukemista. Erityistavoitteen toimenpiteillä parannetaan ja nykyaikaistetaan pk-yritysten kilpailukyvyn kannalta tärkeitä maantieliikenteen- ja logistiikan yhteyksiä, eri liikkumis- ja kuljetusmuotojen yhteen liitettävyyttä, elinkeinoelämää ja pk-yritysten toimintaympäristöä kehittäviä tieliikenneväyliä ja -palveluita, kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiä sekä liikenneturvallisuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään hankkeiden taloudelliseen, sosiaaliseen ja ekologiseen kestävyyteen eri käyttäjäryhmien näkökulmasta.

Erityistavoitteessa tehtävissä varsinaisissa infrastruktuuri-investoinneissa keskitytään strategisiin yleiseen tieverkkoon kytkeytyviin tieliikenteen ja pyöräilyn investointeihin, joiden keskeisenä tavoitteena on edistää tuotannollisen pk- yritystoiminnan ja matkailuyritysten toimintaedellytyksiä ja samalla vähentää niiden liikkumis- ja kuljetustarpeista aiheutuvia haittoja ympäristölle. Hankkeet voivat olla paikallisia tai ratkaista laajempaa aluetta koskevan liikenteellisen pullonkaulan tai liikenneturvallisuuteen liittyvän ongelmakohdan.

Rahoitettavien hankkeiden valintaa ohjaavat maakunnan oma liikennejärjestelmäsuunnitelma vuoteen 2030 ja Ely –keskusten hankekortit.

Pienempiä paikallisia liikennehankkeita varten voidaan avata julkisia hakukierroksia huomioiden olemassa olevat liikennejärjestelmäsuunnitelmat.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Itä- ja Pohjois-Suomessa:

- tuetaan liikenteen energiatarpeen vähentämiseen sekä liikennejärjestelmien strategiseen
- suunnitteluun ja digitalisaatioon kytkeytyvää TKI-toimintaa sekä investointeja
- tuetaan pk-yritysten kasvuun ja investointeihin vaikuttavia maantieliikenteen- ja logistiikan investointeja ml. kävelyn ja pyöräilyn yhteydet
- tuetaan maantieliikenteen parempaa yhteenliitettävyyttä muihin liikkumis- ja kuljetusmuotoihin sekä yhteyksiä TEN-T –verkkoon parantavia paikallistason hankkeita
- tuetaan liikenteen älykkäitä ja puhtaita ratkaisuja, melutason alentamista ja liikenneturvallisuutta paikallistasolla edistäviä hankkeita
- kehitetään uusiutuvia ja vaihtoehtoisia voimanlähteitä käyttäviä liikennemuotoja sekä niihin liittyviä teknologioita (esim. liittymärakenteet) erityisesti harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien olosuhteet huomioiden.

Tärkeimmät kohderyhmät
Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset. Myös kunnat, kehittämisyhtiöt, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yhdistykset ja säätiöt voivat olla kohderyhminä

EAKR Indikaattoritoteumat

Maakunta/alue	Maksettu julkinen (EAKR) (M€)	Uudet yritykset	Uudet tuella aikaansaadut työpaikat yrityksissä	Uudet tuella aikaansaadut t&k&i -työpaikat	Pk-yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	Pk-yritykset, jotka aloittavat viennin tai laajentavat uudelle vientimarkkina-alueelle	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai t&k&i-yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	Tutkimus- ja kehittämis-instituutioiden vetämään hankkeeseen osallistuneet yritykset	Yritykset, jotka kehittävät uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen markkinoille (tuote on uusi markkinoilla)	Yritykset, jotka kehittävät uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen markkinoille (tuote on uusi yrityksille)	Yritykset, joihin syntyy uusiutuviin energiaratkaisuihin tai vähähiilisyyden tukemiseen perustuvaa uutta liiketoimintaa	Yritykset, jotka tuovat markkinoille uuden tai aiemmasta versiosta merkittävästi kehitetyn vähähiilisyyttä edistävän tuotteen tai materiaalin	Yhdyskuntien vähähiilisyyttä edistävät uudet ratkaisut	Pk-yritykset, joiden saavutetta-vuus on parantunut
Etelä-Savo	161,61	58	1 636	99	371	236	261	1 085	30	26	8	32	459	46

2.2.4 ESR+-toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 4 mukaisia toimenpiteitä rahoittaa Itä-Suomen elinvoimakeskus.

TL4:n rahoitustaulukko: M€ (ESR) 2026

	ESR	Valtio	Kunta	Yhteensä
Elinvoimakeskus	0,948	0,48	0,16	1,588

Erityistavoite 4.a: Polkuja töihin

Hanketoiminnalla tavoitellaan työhakijoiden, työttömien, työssä olevien sekä työvoiman ulkopuolella olevien ja työmarkkinoille tunnistetusti heikosti kiinnittyneiden ryhmien työllistymistä. Työttömyyden vähentämiseksi on tarpeen edistää ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevien tai työmarkkinoille palaavien työllistymistä. Tavoitteena on myös löytää keinoja mm. nuorisotyöttömyyden sekä pitkäaikaistyöttömyyden riskien tunnistamiseen ja työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseen sekä tuen tarjoamiseen asiakkaille jo ennen heidän tilanteensa vaikeutumista. Työllistymisen tukemiseksi on tärkeää edistää kohderyhmien erilaisia työn tekemisen, itsensä työllistämisen ja yrittäjyyden muotoja sekä kannustaa osaamisen kehittämiseen. Tarvitaan tukea ja ohjausta niille, jotka ovat jääneet alityöllistetyiksi tai joilla tilapäiseksi aiottu matalan palkkatason työ ei johda kokopäivätyöhön

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Työnhakijoiden työllistyminen

- edistetään kohderyhmiin kuuluvien henkilöiden pääsyä avoimille työmarkkinoille, laadukkaisiin ja riittävän toimeentulon mahdollistaviin työpaikkoihin, yrittäjäksi ja itsenäiseen ammatinharjoittamiseen tai koulutukseen sekä osaajien saamista korkeaa osaamista vaativiin tehtäviin
- hyödynnetään monipaikkaisuuden ja erilaisten työn tekemisen tapojen tarjoamia vaihtoehtoja huomioiden työn- ja perhe-elämän yhdistämisen mahdollisuudet

- huomioidaan kohderyhmien tarpeet tarvittaessa positiivisen erityiskohtelun ja yhdenvertaisuussuunnittelun sekä tasa-arvosuunnittelun avulla hyödyntäen heidän omaa asiantuntemustaan
- yhteistyössä yritysten ja muiden työnantajien kanssa räätälöidään etenkin osatyökykyisille ja maahanmuuttajataustaisille työmahdollisuuksia sekä edistetään tehtävien muokkaamisen ja osittamisen edellytyksiä uusien työmahdollisuuksien kehittämiseksi
- kehitetään välityömarkkinoiden laatua ja vaikuttavuutta
- edistetään työvoiman ammatillista ja alueellista liikkuvuutta myös yhteistyössä rekrytoivien työnantajien kanssa luomalla näihin kannusteita ja käytäntöjä
- tuetaan mukana muuttavien puolisoiden työllistymistä
- ohjataan työnhakijoita rekrytointivaikeuksista kärsiville aloille
- luodaan työvoiman kysyntää hyödyntämällä mm. julkisten hankintojen työllistämismalleja
- tuetaan sukupuolten tasa-arvoa ja segregaation vähentämistä koulutus- ja työelämässä

Työllistymistä tukevien palveluiden kehittäminen

- kehitetään, levitetään ja juurrutetaan monialaisia ja moniammatillisia palvelumalleja ja verkostomaista työotetta
- lisätään monialaisissa ja -ammatillisissa palveluissa työskentelevien osaamista toimintamallin johtamisessa ja muissa yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä sekä asiakkaiden palvelutarpeisiin liittyvissä työllisyys-, koulutus- ja sosiaalialan teemoissa
- kehitetään toimintamalleja, joilla varmistetaan, että asiakkaan palvelupolku etenee saumattomasti työhön, koulutukseen tai asiakkaan kannalta muuhun tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun
- tehostetaan ja kehitetään toimintatapoja ja palveluita, joilla voidaan tukea sesonkityyppisillä aloilla työskentelevien työllistymistä ympärivuotisesti ja alityöllistettyjä heidän työuransa kehittymisessä
- vahvistetaan itsensä työllistäjien mahdollisuuksia työllistyä
- kehitetään yritysten, alueiden ja toimialojen välisiä yhteistyömalleja ja rekrytointitoimia sekä lisätään rekrytointivaikeuksista kärsivien alojen ja työnantajien tunnettuutta, vetovoimaa ja mainekuvaa
- vastataan työvoiman kohtaanto-ongelmiin kehittämällä ja kokeilemalla toiminta- ja palvelumalleja irtisanovan ja rekrytoivan yrityksen kohtaamisen helpottamiseksi
- parannetaan yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminnan ja työllistämisen edellytyksiä

Tärkeimmät kohderyhmät

Kohderyhmiä ovat työnhakijat, työttömät, työssä olevat ja työvoiman ulkopuolella olevat sekä työmarkkinoille heikosti integroituneiksi tunnistettavat henkilöt/henkilöryhmät kuten nuoret, ikääntyneet, koulupudokkaat, itsensä työllistäjät, maahanmuuttajataustaiset, romanit ja osatyökykyiset, joiden on mahdollista tehtyjen toimien tuloksena päästä työmarkkinoille ja koulutukseen.

Kohderyhmänä ovat järjestöt, työmarkkinaosapuolet, yhdistykset, säätiöt, kunnat, koulutusorganisaatiot sekä yhteiskunnalliset ja muut yritykset ja yrittäjät. Kohderyhminä ovat työllisyyttä ja yrittäjyyttä edistävät ja kehittävät organisaatiot mukaan lukien rahoittajat sekä niiden johto ja henkilöstö, joiden osaamista kehitetään osana palvelujen ja rakenteiden kehittämistä.

Kohderyhmät voidaan tarvittaessa rajata tarkemmin alueellisten erityispiirteitten tai valtakunnallisten tarpeiden mukaisesti.

Erityistavoite 4.g: Uutta osaamista työelämään

Tavoitteena on vastata työelämän muutoksista aiheutuviin osaamistarpeisiin sekä osaamistason nostoon. Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen edellyttää koulutusjärjestelmän joustavuutta ja ihmisille mahdollisuuksia päästä tarvitsemaansa koulutukseen. Kaikilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet jatkuvaan ja joustavaan oppimiseen huomioiden erilaiset elämäntilanteet, koulutus- ja työhistoria sekä ammatilliset kiinnostukset. Koulutusjärjestelmää ja koulutussektoreita tulee kehittää saumattomaksi kokonaisuudeksi huomioiden non-formaalit oppimisympäristöt. Kehitetään koulutusjärjestelmän toimijoiden kykyä vastata jatkuvan oppimisen tarpeeseen. Rakenteellisilla muutoksilla varmistetaan toimintamallien jatkuvuus.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Jatkuva oppiminen ja joustavat koulutuspolut

- lisätään yksilöllisten, monimuotoisten ajasta ja paikasta riippumattomien jatkuvan oppimisen koulutuskokonaisuuksien tarjontaa ml. täydennys- ja erikoistumiskoulutukset sekä perustaitojen kehittäminen
- tuetaan tutkintojen ja tutkintojen osien suorittamista sekä edistetään ja kehitetään osaamisen ja ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamista ja tunnistamista ja niitä tukevaa koulutusta
- tuetaan uusien toimintatapojen ja digitalisaation hyödyntämistä sekä niihin liittyvää oppimista ja osaamisen kehittämistä työpaikoilla
- edistetään yrittäjyyttä ja liiketoimintaosaamista osana koulutusta ja työelämää
- tuetaan eri alojen kehittymistä osana ekosysteemejä ja vahvistetaan palvelujen tuotanto-osaamista
- kehitetään hakevan toiminnan menetelmiä erityisesti koulutuksessa aliedustettujen ryhmien tavoittamiseksi
- kehitetään jatkuvan oppimisen mahdollistavia koulutusrakenteita ja oppimisympäristöjä sekä oppimista tukevaa pedagogiikkaa
- tuetaan koulutuksen ja työelämän sekä kouluasteiden välisten nivelvaiheiden siirtymien sujuvoittamista perusopetuksesta lähtien
- kehitetään koulutuksen laatua ja tarjontaa mm. älykkään erikoistumisen ja kasvu- ja rakennemuutosalojen tarpeisiin
- tuetaan jatkuvan oppimisen avulla elinkeinorakenteen monipuolistamista ja uudenlaisten palvelurakenteiden syntymistä mm. luovaa osaamista hyödyntämällä
- tuetaan sukupuolten tasa-arvoa ja segregaation vähentämistä koulutus- ja työelämässä

Palveluiden kehittäminen

- kehitetään, levitetään ja juurrutetaan monialaisia, moniammatillisia ja monikanavaisia ohjaus ja neuvontapalveluita koulutuksessa ja työelämässä sekä vahvistetaan asiantuntijoiden valmiuksia vastata monimuotoistuvan asiakaskunnan tarpeisiin
- tuetaan luovien alojen palvelukokonaisuuden syntymistä ja vahvistetaan kulttuuripalveluiden tuotanto-osaamista
- parannetaan kohtaantoa ja edistetään ammatillista liikkuvuutta eri palveluja kehittämällä, hyödyntämällä ja yhdistelemällä
- edistetään kansainvälisten osaajien rekrytointia Suomeen ja integroidaan jo maassa olevia osaajia yhteistyössä EAKR- ja Talent Boost –toimenpiteiden kanssa

Muutostarpeiden ja osaamisen ennakointi työmarkkinoiden tarpeiden pohjalta

- tuetaan osaamistarpeiden ennakointia ja ennakointitiedon hyödyntämistä
- edistetään tutkimus- ja kehittämistoiminnan integroitumista koulutukseen

Työelämän kehittäminen

- edistetään osaamista hyvän työelämän kehittämiseksi ml. työturvallisuus, työhyvinvointi, työterveys, työssä jaksaminen, työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen ja työyhteisöjen monimuotoisuuden lisääminen
- edistetään toimintatapoja ja digitaalisia ratkaisuja ja digitalisaation tuomien tuotanto- ja palveluprosessien kehittämistä sekä lisä- ja uudelleenkouluttautumismahdollisuuksia, jotka parantavat samanaikaisesti tuottavuutta ja tuloksellista työn tekemistä sekä työhyvinvointia
- kehitetään mikro- ja pk-yritysten ja muiden organisaatioiden sekä niiden henkilöstön, ml. lukien johtajat, osaamista, oppimismyönteisyyttä ja uudelleenkouluttautumista erityisesti ikäjohtamisen ja osaamisen johtamisen alueilla
- edistetään yritysten muutoskyvykkyyttä koulutuksen, neuvonnan, ohjauksen ja verkostojen kautta

Tärkeimmät kohderyhmät

Hankkeitten kohderyhmänä on työikäinen väestö, niin työssä olevat, työttömät kuin työvoiman ulkopuolellakin olevat kuten opiskelijat. Kohderyhmään kuuluvia henkilöryhmiä ovat mm. nuoret, ikääntyneet, koulupudokkaat, itsensä työllistäjät, yksinyrittäjät, maahanmuuttajataustaiset, romanit ja osatyökykyiset.

Kohderyhmänä ovat yrityksissä ja organisaatioissa työskentelevät työntekijät ja johtajat yksityisellä ja julkisella sektorilla. Kohderyhmänä ovat erilaisissa muutostilanteessa olevat työnantajat ja työntekijät. Kohderyhmiä ovat myös sellaiset työssä olevat henkilöt, joiden tämänhetkinen osaaminen tarvitsee päivitystä tai joiden työelämässä pitempään pysymistä turvataan.

Kohderyhmään kuuluvat järjestöt, työmarkkinaosapuolet, yhdistykset, säätiöt, kunnat, kasvatus- ja koulutusorganisaatiot, tutkimuslaitokset, taide- ja kulttuurilaitokset ja muut työelämän ja palveluiden kehittäjät ja niiden henkilökunta.

Kohderyhmät voidaan tarvittaessa rajata tarkemmin alueellisten erityispiirteitten tai valtakunnallisten tarpeitten mukaisesti.

Erityistavoite 4.h: Yhdenvertaiseen osallisuuteen

Tavoitteena on vahvistaa heikoimmassa työmarkkina-asemassa ja suurimmassa huono-osaisuusriskissä olevien henkilöiden aktiivista toimijuutta ja osallisuutta sekä kiinnittymistä koulutukseen ja työmarkkinoille. Varhainen puuttuminen ja tuki edistävät työttömyys- ja syrjäytymiskierteen katkaisemista sekä ehkäisevät koulunkäynnin tai opiskelun keskeytymistä. Tavoitteena on kohderyhmään kuuluvien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen, jotta heillä olisi riittävät voimavarat pyrkiä aktiivisesti parantamaan omaa ja tarvittaessa myös läheistensä elämäntilannetta.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Yhtäläisten mahdollisuuksien ja osallisuuden edistäminen

- tuetaan monipuolisin keinoin kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden kiinnittymistä yhteiskuntaan, koulutukseen ja työmarkkinoille sekä torjutaan huono osaisuutta ja syrjäytymistä
- lisätään eri väestöryhmien vuorovaikutusta
- yksinäisten ja riippuvuus- ja/tai työ- ja toimintakyvyn haasteiden kanssa kamppailevien hyvinvointia lisätään mm. yhteisöllisin ja kuntouttavin toimenpitein
- edistetään vammaisten henkilöiden, etnisten vähemmistöjen ja muiden heikommassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksien toteutumista
- kehitetään kansalaistoimijalähtöistä toimintaa ja yhteisöllisiä palveluita sekä edistetään vähemmistö- ja erityisryhmien osallistumista päätöksentekoon ja palveluiden suunnitteluun
- hyödynnetään kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluja osallisuuden, hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämisessä

Työllistymismahdollisuuksien parantaminen

- parannetaan heikoimmassa asemassa olevien valmiuksia päästä koulutukseen ja työmarkkinoille
- rakennetaan osallistavia työmarkkinoita, lisätään työkyvyn tuen ja tuetun työllistymisen menetelmien käyttöä ja vaikuttavuutta sekä kehitetään työtoiminnan sisältöjä

Palveluiden kehittäminen

- kehitetään, levitetään ja juurrutetaan monialaisia, oikea-aikaisia, saavutettavia ja katkeamattomia taide-, kulttuuri-, hyvinvointi-, sosiaali-, terveys-, kuntoutus-, koulutus- ja työllisyyspalveluita ja kehitetään mm. perhe- ja nuorisotyön menetelmiä ja verkostomaista työotetta
- edistetään ammattilaisten, kolmannen ja neljännen sektorin ja viranomaisten välistä kumppanuutta, yhteistyötä ja osaamista heikoimmassa asemassa olevien ryhmien palveluiden ja yhteiskuntaan kiinnittymisen parantamiseksi
- kehitetään tuloksellisia mm. sosiaalisen kuntoutuksen ja päihdekuntoutuksen toimintamalleja työikäisille samoin kuin työ- ja toimintakyvyn palveluja

- kehitetään sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osaamista sosiaali- ja terveysalalla, sivistystoimessa sekä työllisyyspalveluissa, jotta voidaan paremmin vastata tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushaasteisiin

Tärkeimmät kohderyhmät

Työmarkkinoiden näkökulmasta heikoimmassa asemassa olevat henkilöt, sisältäen vähemmistöt ja erityisryhmät, joiden yhteiskunnallista osallisuutta halutaan edistää. Kohderyhmään kuuluvat työmarkkinoille heikosti integroituneiksi tunnistettavat henkilöryhmät kuten nuoret, ikääntyneet, koulupudokkaat, maahanmuuttajataustaiset, romanit ja osatyökykyiset. Kohderyhmään kuuluvat syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt riippumatta heidän aiemmasta koulutus- ja työhistoriastaan tai sen puutteesta ja välillisesti myös esim. heidän läheisensä.

Kohderyhmään kuuluvat myös mm. monialaisten taide-, hyvinvointi-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutus- sekä koulutus- ja neuvontapalveluiden tarjoajat ja niiden johto ja henkilöstö, joiden yhteistyötä ja osaamista halutaan kehittää.

Kohderyhmät voidaan tarvittaessa rajata tarkemmin alueellisten erityispiirteitten tai valtakunnallisten tarpeitten mukaisesti.

2.2.5 ESR+-toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 5 mukaisia toimenpiteitä rahoittaa Itä-Suomen elinvoimakeskus.

TL5:n rahoitustaulukko: M€ (ESR) 2026-2027

	ESR	Valtio	Kunta	Yhteensä
Elinvoimakeskus	0,275	0,011	0,035	0,321

Erityistavoite 5.h: Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

Erityistavoitteessa tuetaan lastensuojelun asiakkaana olevien sekä erityisesti kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten elämäntilannetta ja pärjäämistä. Tavoitteena on kehittää lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, helposti saavutettavia tukitoimia ja palveluita, joita tuotetaan paikallisesti monitoimijaverkostoissa lapsia ja nuoria kuunnellen. Paikallisilla järjestötoimijoilla tai muilla ei viranomaisroolissa toimivilla on mahdollista täydentää viranomaistoiminnan tuottamia lastensuojelua tukevia palveluja ja rakentaa paikallisesti uusia ja helposti saavutettavia palvelukokonaisuuksia.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

- kehitetään lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon sisältöjä ja rakenteita palvelujen laadun, monialaisuuden, henkilöstön osaamisen ml. digitaalisuus ja toimijoiden osallisuuden edistämiseksi
- kehitetään vaativan sijaishuollon palveluja ja niiden monialaisuutta

- kehitetään oppimisvaikeuksista ja neuropsykiatrisista ongelmista kärsiville lapsille ja nuorille tukitoimenpiteitä, joissa huomioidaan opintojen ohella työelämään siirtyminen
- kehitetään lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, helposti ja nopeasti saavutettavia palveluja ja tukitoimia, joita tuotetaan paikallisesti monitoimijaverkostoissa lasten ja nuorten tarpeita
- kuunnellen. Näitä palveluja voivat olla esim. mielenterveys- ja päihdepalvelut, sujuvat terveydenhuollon prosessit, osallisuuden ja harrastustoiminnan tukeminen mm. kulttuuri- ja liikuntatoiminnalla, tuki opinnoissa ja opintoihin hakeutumisessa, tuki arjessa, asumisessa ja kodinhoidossa selviytymisessä sekä tuki työllistymisessä ja työelämään siirtymisessä
- edistetään soveltavaa tutkimusta ja toiminnan vaikuttavuutta,
- levitetään ja juurrutetaan parhaat mallit pysyviksi käytännöiksi

Tärkeimmät kohderyhmät

Kohderyhmän muodostavat lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon toimijat. Kohderyhmään kuuluvat myös lastensuojelun yhteistyöverkoston toimijat, esim. koulut ja oppilaitokset sekä korkeakoulut, sosiaali- ja terveystoimi, nuorten palvelut, TE-palvelut, kunnan työllisyyspalvelut, Ohjaamot, päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä järjestöt.

Välilliseen kohderyhmään kuuluvat lastensuojelun asiakkaina olevat 12–17-vuotiaat lapset ja nuoret sekä heidän perheensä. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat myös lastensuojelun jälkihuollon asiakkaana olevat nuoret aikuiset aina 25 ikävuoteen saakka. Teini-ikäiset ovat suurin asiakasryhmä lastensuojelun avohuollon palveluissa ja sijoitettujen lasten joukossa. Heistä tehdään eniten myös lastensuojeluilmoituksia.

2.2.6 ESR+-toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi

Etelä-Savossa toimintalinjan 5 mukaisia toimenpiteitä rahoittaa Ruokavirasto.

TL6:n rahoitustaulukko: M€ (ESR) 2025-2026

	ESR	Valtio	Kunta	Yhteensä
Ruokavirasto				

Erityistavoite 6.m: Eväitä elämään

Aineellinen apu tarjotaan kohderyhmälle maksukortteina elintarvikkeiden ja perushyödykkeiden hankintaan. Näin pyritään vastaamaan avunsaajien yksilöllisiin tarpeisiin ja huomioimaan kestävä kehitys erityisesti elintarvikkeiden osalta. Ennen ensimmäisen hankehaun avaamista Ruokavirasto tekee EU-logolla merkittyjen debit-maksukorttien hankinnan kartoituksen ja avoimen kilpailutuksen ja solmii puitesopimuksen korttien toimittamiseksi. Valitut hankkeet lataavat niille myönnetyn hakerahoituksen puitteissa em. debit-kortteihin arvoa ja jakavat maksukortit avunsaajille liitännäistoimien yhteydessä. Maksukorteilla voidaan hankkia päivittäistavarakaupoista saatavia elintarvikkeita ja/tai perushyödykkeitä pois lukien alkoholi, tupakka ja veikkaus. Anonyymien maksukorttien käyttäminen ei edellytä

avunsaajan tunnistamista. Kortti voidaan sulkea sen yksilöivän sarjanumeron perusteella. Korteilta mahdollisesti käyttämättä jäänyt arvo palautuu hanketoimijalle.

Tärkeimmät kohderyhmät

Ensisijaisesti huomioidaan työttömät vähävaraiset henkilöt ja heidän kotitalouteensa kuuluvat henkilöt. Suomessa on Eurostatin tilaston mukaan köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa noin 30 % kaikista työttömistä, kun keskimäärin köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa on 16 % koko työikäisestä väestöstä ja työssä käyvästä työikäisestä väestöstä ainoastaan 3,2 %. Vaikuttavuuden lisäämiseksi aineellista apua voidaan kohdentaa demografisten tai sosio-ekonomisten tekijöiden avulla. Kohderyhmiä voivat olla esimerkiksi yksinhuoltajaperheet ja maahanmuuttajat. Eurostatin tilastojen mukaan Suomessa esim. yksinhuoltajaperheistä 35 % on köyhyys- ja syrjäytymisriskissä ja maahanmuuttajista vastaavasti 31 %. Toimeenpanon ohjaamista varten perustetaan poikkihallinnollinen (Ruokavirasto, TEM, STM) asiantuntijaryhmä, ns. hankekoordinaatioryhmä. Hankekoordinaatioryhmässä kansalliset viranomaiset asettavat kriteerit 2-3 vuotta kestäville hankkeille ja määrittelevät hankehakukohtaisesti aineellisen avun kohderyhmät ja niille suunnattavia liitännäistoimia. Vaikka apu olisikin ensisijaisesti suunnattu tietylle kohderyhmälle, ei hankkeiden toiminnoista käännytetä ketään pois.

2.2.7 JTF-toimintalinja 7: Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

2.7.1 Erityistavoite: Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä

Lyhenne JTF tulee sanoista Just Transition Fund eli oikeudenmukaisen siirtymän rahasto.

Erityistavoite: Antaa alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä niitä sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, joita on pyrkimyksellä saavuttaa vuotta 2030 koskeva unionin energia- ja ilmastotavoite ja unionin siirtymisellä ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 ohjelmaan kuuluvan JFT-rahaston osalta JTF ohjelma-asiakirja ja kunkin maakunnan alueellinen siirtymäsuunnitelma sekä voimassa oleva aluekehityslainsäädäntö ohjaavat rahoituksen kohdentumista.

TL7:n rahoitustaulukko: M€ (JTF) 2026-2027

	JTF	Valtio	Kunta	Yhteensä
Elinvoimakeskus	2,28	0,733	0,24	3,256
Maakuntaliitto	1,835	0,59	0,196	2,62
Yhteensä	4,115	1,323	0,436	5,876

Rahastojen tukitoimet

Tukitoimien tyypit

Suomessa JTF:n perusta on hallitusohjelman kirjaus turpeen energiakäytön puolittamisesta vuoden 2030 loppuun mennessä. Turpeen energiakäytön alasajon välittömät ja välilliset haittavaikutukset aluetalouksiin ja työllisyyteen ovat merkittäviä. JTF:llä vastataan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja

ympäristöllisiin haittavaikutuksiin työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi.

Vähähiilisen siirtymän haittavaikutusten kompensoimiseksi toimissa korostetaan elinkeinojen monipuolistamista ja toimialan työvoiman sopeuttamista. Elinkeinojen monipuolistamisen toimenpiteissä huomioidaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategissa esitetty kehittämispotentiaali, erityisesti vihreän talouden työpaikat ja vihreän teknologian uudet ratkaisut ja niiden mukanaan tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet.

JTF poikkeaa siten ohjelman vastaavantyyppisistä EAKR-toimenpiteistä erityisesti lähtökohtansa ja näkökulmansa osalta. Vastaavasti JTF:n ESR+ -tyyppiset työvoiman uudelleenkoulutuksen ja -työllistämisen toimenpiteet suunnataan ensisijaisesti turvesektorilta työttömiksi jääneisiin ja sektorin työttömyysuhanalaisiin, erityskohderyhmänä nuoret. Turveyrittäjien osaamista ja valmiuksia kehitetään esimerkiksi puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi. Turvetuotannosta poistuvia alueita kunnostetaan, ennallistetaan ja käyttötarkoitusta muutetaan ympäristö- ja päästövaikutusten vähentämiseksi sekä elinkeinojen monipuolistamiseksi.

Alueellisten siirtymäsuunnitelmien toimeenpanossa on käytössä seuraavat suunnitelmille **yhteiset toimintatyypit**, joista on valittu Etelä-Savon alueellisessa siirtymäsuunnitelmaan kaikki muut paitsi **3,4 ja 8**:

1. Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen;
2. Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet;
3~~. *Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin;*~~
~~*4. Turvesektorin yrittäjien ja turvesektorin muiden toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi;*~~
5. Uudelleenkoulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset erityiskohteena nuoret;
6. Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot;
7. Uusiutuvan energian, vähähiilisen teknologian, bio- ja kiertotalouden ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI;
8~~. *Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit*~~;
9. Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistaminen sekä selvitykset ja pilotoinnit niiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista; kattaa myös turvetuotannosta poistuvien soiden yhteydessä olevat vesistöalueet, mikäli niiden kunnostamisen tarve liittyy turvetuotannon loppumiseen;
10. Polttoon perustuvan ja perustumattoman energiateknologian lisäinvestoinnit sekä muut alueellisissa oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa kohdassa 2.4 mainitut investointikohteet (pilarit II ja III).

Etelä-Savon alueellisen siirtymäsuunnitelman valinnat (toimintatyypit) ovat:

YRITYSTOIMINTA JA OSAAMINEN

1.Pk-Yritysten kasvu ja kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta – ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen

2.Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI- yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet

3.Uudelleenkoulutus ja uusien taitojen hankkiminen, ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret

TKI JA VIHREÄ SIIRTYMÄ

4.Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot

5.Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI

6.Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistaminen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista, kattaa myös turvetuotannosta poistuvien soiden yhteydessä olevat vesistöalueet, mikäli niiden kunnostamisen tarve liittyy turvetuotannon loppumiseen

JTF rahalla halutaan edistää Etelä-Savossa mm:

- Maaseudun/maakunnan elinkeinojen monipuolistamista ja uutta yritystoimintaa etenkin matkailussa, hyvinvointipalveluissa, kiertotaloudessa sekä metsäenergian ja muun uusiutuvan energian tuotannossa.
- Yritysten ja työntekijöiden kouluttautumista ja alan vaihtoa, etenkin nuorten työllistämistä ja koulutusta
- Uusiutuvan energian tuotantoa, tutkimusta ja pilotteja, bioenergian korjuun ja varastoinnin kehittämistä
- Kasvu- ja kuiviketurpeen vaihtoehtojen tutkimusta, elintarvikealan kehittämishankkeita
- Vanhojen turvetuotantoalueiden kunnostamista, turvetuotannon kuormittamien vesien kunnostamista

Tuettava toiminta on luonteensa vuoksi todettu DNSH-periaatteen mukaiseksi. Investointien osalta hankkeiden DNSH-periaatteen mukaisuus varmistetaan tarvittaessa valintaprosessin aikana. Em. toimintatyypin 10 osalta kuvatut investoinnit rahoitetaan ohjelman ulkopuolella JTM-mekanismin II ja III pilarin rahoitusinstrumenttien avulla.

Tärkeimmät kohderyhmät
Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk-yritykset, TKI-instituutiot, korkeakoulut, kunnat ja kuntayhtymät, oppilaitokset, yhdistykset ja säätiöt sekä työttömät ja työttömyysuhanalaiset

Toimet, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistuvuus ja syrjimättömyys
Yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys huomioidaan muun muassa ohjelmatason yhdenvertaisuussuunnittelun avulla. Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.

Alueiden väliset, rajat ylittävät ja valtioiden väliset toimet
JTF-rahoituksella on mahdollista toteuttaa alueiden välisiä, rajat ylittäviä ja valtioiden välisiä toimia esimerkiksi EU:n Itämeristrategian alla.

Taulukko 4: Kokonaisuus 1 – Tukitoimen toimintakenttä
Taulukossa on kuvattu käytettävät tukitoimiluokat ja niihin kohdistuva indikatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella. EU -tuen osuus Etelä-Savossa on yhteensä 32 573 605 euroa

Erityistavoite	Rahasto	Koodi	Alueluokka	Määrä (euro)	Josta, maakuntaliitto	Josta Ely -keskus
ET 1.1	JTF	010	Siirtymä	814 340	250 000	564 340
ET 1.1	JTF	012	Siirtymä	2 443 020	2 000 000	443 020
ET 1.1	JTF	023	Siirtymä	1 628 680	628 680	1 000 000
ET 1.1	JTF	026	Siirtymä	1 628 680	1 000 000	628 680
ET 1.1	JTF	028	Siirtymä	814 340	814 340	
ET 1.1	JTF	029	Siirtymä	814340	814 340	
ET 1.3	JTF	013	Siirtymä	342 023	342 023	
ET 1.3	JTF	020	Siirtymä	3 420 229		3 420 229
ET 1.3	JTF	021	Siirtymä	3 990 267	2 000 000	1 990 267
ET 1.3	JTF	023	Siirtymä	798 053		798 053
ET 1.3	JTF	024	Siirtymä	570 038		570 038
ET 1.3	JTF	025	Siirtymä	570 038	570 038	
ET 1.3	JTF	027	Siirtymä	570 038		570 038
ET 1.3	JTF	028	Siirtymä	570 038	570 038	
ET 1.3	JTF	029	Siirtymä	570 038	570 038	
ET 2.1	JTF	029	Siirtymä	2 605 888	2 000 000	605 888
ET 2.3	JTF	030	Siirtymä	1 563 533	1 000 000	563 533
ET 2.3	JTF	072	Siirtymä	1 563 533	1 000 000	563 533
ET 2.3	JTF	075	Siirtymä	2 084 711		2 084 711
Kunnostus / Ennallistami-nen	JTF	073	Siirtymä	1 954 416		1 954 416
ESR +	JTF	097	Siirtymä	1 954 416		*1 954 416
ESR +	JTF	100	Siirtymä	651 472		651 472
ESR +	JTF	109	Siirtymä	651 472		651 472
YHTEENSÄ					**13 559 497**	**19 014 108**

Jako: Maakuntaliitto 49,55% ja Elinvoimakeskus 50,45% ET 1.1, 1.3, 2.1 ja 2.3 mukaisesta rahoituksesta.

JTF -ohjelmassa noudatettavat indikaattorit

Alueellisen JTF -suunnitelman toteutumista seurataan seuraavilla ohjelmakohtaisilla indikaattoreilla:

Suunnitelman interventiologiikka edellyttää ohjelmakohtaisia indikaattoreita, koska yhteiset indikaattorit eivät tarjoa riittävän kohdennettuja mittareita kaikkien toimintatyypeillä tavoiteltavien tuloksien mittaamiseen.

Etelä-Savon avainindikaattorit (JTF-hankkeet)	**Tavoite-taso 2029 (kpl)**
Ohjelmaindikaattorit	
Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut	140
Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	47
Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa	20

Rahoitettavien hankkeiden tulee pääsääntöisesti toimillaan edistää tulos- ja tuotosindikaattoreiden kertymistä.

Tuotosindikaattorit
Ovat hakemusvaiheessa ilmoitettavat arviot hankkeen seurantatiedoista
Kuvaavat hankkeen määriä eli toiminnan volyymiä

Etelä-Savon tuotosindikaattorit (JTF- hankkeet)	**Tavoite 2025 (kpl)**	**Tavoite 2029 (kpl)**
Tuetut yritykset	80	128
Avustuksilla tuetut yritykset	60	89
De minimis tukea saaneet yritykset	30	39
Uudet tuella aikaansaadut yritykset	20	40
Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot	7	7

Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa	80	170
Turvetuotannosta poistuvien, ennallistamisen tai jälkikäytön kohteena olevien soiden pinta-ala	150	400
18-29 -vuotiaat nuoret	50	50

Tulosindikaattorit

Kuvaavat hankkeen välittömiä aikaansaannoksia.

Etelä-Savon tulosindikaattorit (JTF- hankkeet)	**Tavoitetaso 2029 (kpl)**
Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat	255
Tuote- tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pk-yritykset	47
Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto	134
Osallistujat, jotka saavat ammattipätevyyden jättäessään toimen	10
Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut	140
Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	47
Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa	20

2.2.8 Toimintalinjojen 8 ja 9 perustelu

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Venäjä on kyennyt pakotteista huolimatta kasvattamaan sotateollista tuotantoaan Nato-maita tehokkaammin. Toistaiseksi merkittävä osa Venäjän sotilaallisesta kapasiteetista on sitoutunut sotatoimiin Ukrainassa, mutta sotatilanteen kehitys voi vaikuttaa Venäjän suorituskykyjen kehittämis- ja ryhmittämismahdollisuuksiin myös Suomen lähialueella. Venäjän tavoitteena on perustaa Naton vastaisille rajoilleen uusia johtoportaita ja joukkoja sekä kasvattaa mm. maavoimien prikaateja divisioonakokoonpanoon.

Turvallisuustilanne edellyttää Naton pelotteen ja puolustuksen vahvistamista kiireellisesti sen itäisellä ja pohjoisella sivustalla. Suomen osalta turvallisuustilanne edellyttää toimia liittokunnan joukkojen läsnäolon mahdollistamiseksi ja edellytysten luomista yhteisen puolustuksen toimeenpanolle, joukkojen keskittämiselle ja ylläpidolle Suomessa. Tämä edellyttää mm. sotilaallista liikkuvuutta koskevien kriittisten puutteiden korjaamista, edellytysten luomista liittokunnan joukkojen ennakkovarastoinnille sekä sotilaallista huoltovarmuutta vahvistavia toimia, ml. puolustusmateriaalituotantoa kasvattavia ja kehittämistä edistäviä toimia.

Taulukko 1. Toimintapoliittiset tavoitteet, erityistavoitteet ja perustelut

Taulukko 1 EAKR		
Toimintapoliittinen tavoite	**Erityistavoite**	**Perustelut (tiivistelmä)**
1. Älykkäämpi Eurooppa	ET 1.vii	*Venäjän v. 2022 käynnistämä hyökkäyssota Ukrainaan on muuttanut turvallisuustilannetta Suomen lähiympäristössä, jonka yhtenä seurauksena Suomi liittyi Natoon v. 2023. Suomi on muiden EU-jäsenmaiden rinnalla toimittanut Ukrainaan puolustusmateriaalia huolehtien samalla oman puolustusvalmiutensa ylläpitämisestä. Tämä on kasvattanut monien perinteisten puolustustarvikkeiden kysyntää. Ukrainassa käytävä sota on myös korostanut sodankäynnin muuttunutta luonnetta; erityisesti valmistuskustannuksiltaan edullisten droonien käyttö operatiivisissa tehtävissä on lisääntynyt voimakkaasti, ja niihin liittyvä tuotekehitys edistynyt vauhdilla.* *Suomen teollisuussijoituksen (TESI) syksyllä 2024 laatiman selvityksen mukaan puolustusteollisuuden startup- ja kasvuyrityksiä on viime vuosina perustettu kiihtyvällä tahdilla, ja alan perinteiset yritykset kasvavat seuraaviin kokoluokkiin. Selvityksen mukaan voimakkaan kasvuhakuisista startup- ja*

		kasvuyrityksistä valtaosa on kaksikäyttöyrityksiä, eli niiden ratkaisuja voidaan hyödyntää sekä siviili- että puolustustarkoituksissa. Nämä yritykset kiinnostavat selvityksen mukaan myös pääomasijoittajia. *Osana ohjelmakauden puolivälitarkastelua esitelty uusi erityistavoite 1.vii mahdollistaa EAKR-varojen suuntaamisen sekä perinteisessä puolustustarviketeollisuudessa toimivien yritysten tuotantokapasiteetin nopeaan kasvattamiseen että kaksikäyttötuotteita kehittävien ja valmistavien yritysten kasvu- ja kansainvälistymisedellytysten vahvistamiseen huomioiden samalla ”DNSH” –periaate sekä Suomen hiilineutraalisuustavoite v. 2035 mennessä.* *Toimia rahoitetaan avustusmuotoisella tuella. Perustelut: ks. ET 1.vii*
3. Yhteenliitetympi Eurooppa	ET 3.iii	*Venäjän v. 2022 käynnistämä hyökkäyssota Ukrainaan on muuttanut turvallisuustilannetta Suomen lähiympäristössä, jonka yhtenä seurauksena Suomi liittyi Natoon v. 2023. Suomen asema liittokunnan itäisenä raja-alueena, pitkät etäisyydet ja pitkä maaraja Venäjän kanssa asettavat erityisiä haasteita erityisesti sotilaallisen liikkuvuuden osalta. Joukkojen ja raskaan puolustusmateriaalin kuljetukset mahdollistava infrastruktuuri, varastointi- ja suojatilat sekä materiaalinkäsittelyvalmiudet on saatava pikaisesti vastaamaan muuttuneita tarpeita.* *Osana ohjelmakauden puolivälitarkastelua esitelty uusi erityistavoite 3.iii mahdollistaa EAKR-varojen suuntaamisen kriittisiksi tunnistettuihin kehittämiskohteisiin. Korostamalla investointien kaksikäyttöisyyttä pystytään samalla tukemaan myös paikallisen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä kuljetusyhteyksien ja saavutettavuuden parantuessa. Hankkeilla voi olla myös myönteisiä vaikutuksia liikenneturvallisuuteen.*

		Toimia rahoitetaan avustusmuotoisella tuella. Perustelut: ks. ET 3.iii

2.32.8. EAKR-toimintalinja 8: ”Kaksikäyttöistä tuotantoa edistävä Suomi”

2.8.1 Erityistavoite 1.vii: ”Puolustusteollisuutta ja kaksikäyttöisyyttä tukevan teollisuuskapasiteetin vahvistaminen”

Rahastojen tukitoimet

Tukitoimien tyypit

Tavoitteena on tukea puolustustarvikkeita, suojelumateriaaleja sekä kaksikäyttöteknologiaa kehittävien ja valmistavien yritysten investointeja ja TKI-toimintaa, jotka edistävät puolustusmateriaalin tuotantokykyä, tuotekehitystä, teknologista osaamista sekä yritysten kasvua koti- ja ulkomaan markkinoilla ja tuottavuutta. Lisäksi tavoitteena on edistää puolustusalan yritysten yhteistyötä ja verkostoitumista sekä pk-yritysten liiketoimintaosaamista. Tuettavien toimien tulee olla ilmastotavoitteiden ja ”do no significant harm” -periaatteen mukaisia.

Puolustusalalla toimivien yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tavoitellaan tukemalla investointeja ja kehittämishankkeita niin lopputuotteita tuottavissa yrityksissä kuin alihankintaketjuissakin.

Puolustusalan yritysten innovointitoimintaa voidaan vahvistaa edistämällä tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien parantamista, prototyyppejä, pilotointia, kansainvälistymisvalmiuksia (mm. ulkomaan markkinatutkimusmatkat ja kansainväliset messuosallistumiset) sekä uusien teknologioiden käyttöönottoa ml. evaluointi- ja testaustoiminta. Pk-yritysten innovaatiotoimintaa monipuolistetaan vahvistamalla yhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Etusijalle asetetaan hankkeet, joilla edistetään puolustusmateriaalin ja kaksikäyttötuotteiden tuotantokyvyn kasvua, niitä tukevaa tuotekehitystä ja kilpailukykyä huomioiden myös teollisuuden uudistuminen sekä työllisyys. Erityistä huomiota kiinnitetään kaksikäyttötekniikan ja myös esim. kyberturvallisuuden ja tekoälyn aloilla toimivien pk-yritysten tukemiseen, jotta investoinnit edistävät myös unionin strategisia etuja sekä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden tavoitetta.

Puolustuksen kannalta strategisia aloja ovat esim. ilma- ja ohjuspuolustus, avaruuteen liittyvät suorituskyvyt, tykistöjärjestelmät, ampumatarvikkeet, droonit, tekoäly, kvanttiteknologia ja elektroninen sodankäynti sekä viestintä- ja johtamisjärjestelmät. Toimet vahvistavat alueiden kilpailukykyä sekä lisäävät kasvua ja työllisyyttä puolustusteollisuuden lisääntyneiden investointien seurauksena. Painopiste on pk-yrityksissä, mutta myös suuret yritykset I- ja II- tukialueilla valtiontukisääntöjen mahdollistamissa rajoissa ovat tukikelpoisia. Sotilastarvikkeiden hankintaa eli suoria puolustusmenoja ei erityistavoitteessa voida tukea.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

Puolustustarvikkeita ja kaksikäyttöteknologiaa ja -palveluja tuottavien yritysten tuotantokapasiteetin kasvattaminen maanpuolustuksen tarpeisiin sekä kasvun, kansainvälistymisen ja uudistumisen vahvistamiseksi

- tuetaan yritysten investointeja, joilla lisätään räjähdetuotannon, tykistön ampumatarvikkeiden ja luotien sekä muun puolustus- ja suojelumateriaalin ja puolustus- ja suojelukäyttöön soveltuvien kaksikäyttötuotteiden tuotantokapasiteettia
- tuetaan yritysten investointeja, joilla mahdollistetaan kaksikäyttöteknologioiden ja -palvelujen hyödyntäminen huomioiden digitalisaation mahdollisuudet
- parannetaan pk-yritysten teknistä osaamista erityisesti laiteinvestointien yhteydessä

Pk-yritysten TKI-toiminnan ja kansainvälistymisvalmiuksien tukeminen

- tuetaan puolustusalan pk-yritysten tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien syntymistä puolustusalan tarpeisiin sekä näihin liittyviä kansainvälistymistoimia
- tuetaan aktiivista innovaatiotoimintaa edistävien prosessien käyttöönottoa yrityksissä
- edistetään hiilineutraalia taloutta edistävien kestävien uusien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista ja käyttöönottoa puolustustarvikkeita sekä kaksikäyttöteknologiaa valmistavissa yrityksissä
- tuetaan hiilineutraalisuus/vähähiilisyystavoitteiden mukaista toimintaa (ml. cleantech)

Yritysten verkostoitumisen edistäminen ja TKI-toimintaympäristön kehittäminen puolustusalan tarpeisiin

- edistetään puolustusalan yritysten verkostoitumista
- selvitetään, kehitetään ja perustetaan yritysten käyttöön suunniteltuja kansainvälisiä testaus- ja evaluointiympäristöjä erityisesti tulevaisuuden viestintäyhteyksien ja -verkkojen käyttöönoton nopeuttamiseksi
- kehitetään puolustusalan yrityskohtaisia TKI-toimintaympäristöjä

Tuettava toiminta on luonteensa vuoksi todettu DNSH-periaatteen mukaiseksi. Investointien osalta hankkeiden DNSH-periaatteen mukaisuus varmistetaan tarvittaessa valintaprosessin aikana. Toimia rahoitetaan avustusmuotoisella tuella.

Avustuksia tarvitaan erityisesti riskipitoisten hankkeiden kokonaisrahoituksen järjestämiseksi. Ne mahdollistavat innovatiivisia toimia kasvun, kansainvälistymisen, TKI-toiminnan, uuden liiketoiminnan ja verkostoitumisen edistämiseksi sekä

digitaalisten ja hiilineutraalien innovaatioiden kehittämiseksi. Yritysten kasvun ja kilpailukyvyn tukena ovat lisäksi EAKR-rahoitteinen InvestEU-toiminta ja muut rahoitusvälineet.

Toiminnan pääasiallisena lopputuloksena puolustusalalla toimivien yritysten tuotantomäärät ovat kasvaneet ja yritysten kasvu on nopeutunut sekä tuottavuus ja vienti on kasvanut. Suomessa on enemmän puolustustarvikkeita, suojelumateriaaleja sekä kaksikäyttöteknologiaa kehittäviä ja valmistavia kilpailukykyisiä yrityksiä, jotka kasvavat, kansainvälistyvät, uudistavat liiketoimintamallejaan, lisäävät tuottavuuttaan, hyödyntävät luovaa osaamistaan ja tuottavat tarvittavia puolustus- ja kaksikäyttötarvikkeita markkinoille parantaen samalla kansallista huoltovarmuutta. Uudet tuotteet liittyvät myös esim. ilmastonäkökohtien aiempaa parempaan huomioimiseen puolustusalan tuotannossa.

Tärkeimmät kohderyhmät Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat pk- ja mikroyritykset, mutta myös suuryritykset I- ja II- tukialueilla voivat olla valtiontukisääntöjen mahdollistamissa rajoissa tuen kohteina.

Toimet, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys

Yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys huomioidaan muun muassa ohjelmatason yhdenvertaisuussuunnittelun avulla. Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus nähdään kehittämistoiminnassa voimavarana: monitahoisten haasteiden ratkaisemiseen tarvitaan toisiaan täydentäviä, erilaisia näkökulmia.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään purkamalla ja korjaamalla työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaista eriytymistä ylläpitäviä rakenteita. Lisätään organisaatioiden ja yksilöiden tasa-arvo-osaamista, edistetään sukupuolistereotypioiden tunnistamista sekä kehitetään rekrytointikäytäntöjä. Henkilöitä koskevien seurantaindikaattoreiden tiedot kerätään ohjelmassa sukupuolittain, jolloin toimenpiteiden kohdistumista eri sukupuoliin voidaan seurata ja analysoida.

Tietyt kohdealueet, mukaan lukien alueellisten välineiden suunniteltu käyttö

Pohjoisen harvan asutuksen alueen erillisrahoituksella rahoitettavassa toiminnassa huomioidaan erityisesti alkavien ja toimivien yritysten kehittymisen ja investointien tukeminen sekä yritysten omistajavaihdosten edistäminen. (et 1.3:n teksti)

Alueiden väliset, rajat ylittävät ja valtioiden väliset toimet

Maakuntien ja suuralueiden välinen yhteistyö perustuu älykkäässä erikoistumisessa ja maakuntastrategioissa tehtyihin valintoihin. Myös yhteistyö muiden ohjelmien, kuten CAP-suunnitelman tai Interreg-ohjelmien välillä on yritystoiminnan kehittämisen näkökulmasta luontevaa. EAKR:n valtakunnallinen Innovaatio- ja osaamisverkostot – toiminta verkottaa hankkeita yhteisten teemojen kautta. Samoin Itä- ja Pohjois-Suomen yhteiset erikoistumisteemat tuottavat yhteishankkeita. (et 1.3:n teksti).

EU:n Itämeren alueen strategia (EUSBSR) vastaa haasteisiin, jotka ovat yhteisiä Itämeren alueen maille. Strategian prioriteetit ja toimenpiteet esitellään Itämeren strategian toimeenpanosuunnitelmassa, joka on pohjana Itämeren alueen strategian toimeenpanon rahoittamiselle. Rahoitettavat toimet voivat olla hankkeita, hankeryhmiä tai hankealustoja. Myös synkronoidut hankehaut ovat mahdollisia.

Suomen näkökulmasta tärkeänä teemana on tukea pk-yritysten ja niiden verkostojen kytkeytymistä Itämeren alueella toimiviin laajempiin arvoverkostoihin sekä parantaa yhteistyössä Itämeren alueen turvallisuustilannetta.

Itämeren aluetta laajemmin yhteistyötä harjoitetaan RIS3-verkostojen, Horisontti Eurooppa -hankkeiden ja esim. Industrial Transition -pilottien puitteissa. Lisäksi voidaan osallistua muuhun EU-tason yhteistyöhön, kuten pohjoismaiseen yhteistyöhön. Erityistavoitteen sisällön toteuttaminen edellyttää yhteydenpitoa myös Natoon.

Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö

Haut ovat avautuneet kaikilla 4 suuralueilla 15.4.2026 ja ne päättyvät 31.10.2026. Vuonna 2026 saatiin käyttöön 50 % määrärahoista, mutta hakuilmoituksessa on ilmoitettu koko vuoden arvioitu määräraha.

Itä-Suomen suuralueella (Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo) on haettavissa 9,5 milj. € määräraha vuodelle 2026. Rahoittavana viranomaisena toimii Itä-Suomen elinvoimakeskus.

Indikaattorit

Taulukko 2: Tuotosindikaattorit
Taulukossa on kuvattu Euroopan Aluekehitysrahaston (EAKR) tuotosindikaattorit ja niiden tavoitetasot vuosille 2024 ja 2029 alueluokittain erityistavoitteessa 1.vii.

Erityis-tavoite	**Rahasto**	**Tunnus**	**Indikaattori**	**Mitta-yk-sikkö**	**Alueluokka**	**Välitavoite (2024)**	**Tavoite (2029)**
1.vii	EAKR	RCO01	Tuetut yritykset (joista mikro-, pk- ja suuryrityksiä)	kpl	Kehittyneet	-	339
					Siirtymä	-	326
					NSPA	-	89
1.vii	EAKR	RCO02	Avustuksilla tuetut yritykset	kpl	Kehittyneet	-	545
					Siirtymä	-	273
					NSPA	-	126
1.vii	EAKR	RCO05	Tuetut uudet yritykset	kpl	Kehittyneet	-	47
					Siirtymä	-	42
					NSPA	-	11
1.vii	EAKR	RCO15	Perustettujen yrityshautomo-jen kapasiteetti	kpl	Kehittyneet	-	9
					Siirtymä	-	52
					NSPA	-	9
1.vii	EAKR			kpl	Kehittyneet	-	305

		RCO128	Tuetut yritykset, jotka edistävät ensisijaisesti kaksikäyttökykyjä ja sotilaallisia suorituskykyjä (RearmEU) – yritykset		Siirtymä	-	296
					NSPA	-	80

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Taulukko 3: Tulosindikaattorit
Taulukossa on kuvattu Euroopan Aluekehitysrahaston (EAKR) tulosindikaattorit ja niiden tavoitetasot vuodelle 2029 alueluokittain erityistavoitteessa 1.vii.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Tunnus**	**Indikaattori**	**Mitta-yksikkö**	**Alueluokka**	**Tavoite (2029)**
1.vii	EAKR	RCR01	Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat	kpl	Kehittyneet	529
					Siirtymä	560
					NSPA	148
1.vii	EAKR	RCR03	Tuote- tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pk-yritykset	kpl	Kehittyneet	309
					Siirtymä	303
					NSPA	68
1.vii	EAKR	RCR06	Tehdyt patenttihakemuk-set	kpl	Kehittyneet	90
					Siirtymä	31
					NSPA	7
1.vii	EAKR	RCR19	Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto	kpl	Kehittyneet	
					Siirtymä	
					NSPA	
1.vii	EAKR	NR03	Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	kpl	Kehittyneet	198
					Siirtymä	187
					NSPA	47
1.vii	EAKR	NR05	Pk-yritykset, jotka aloittavat viennin tai	kpl	Kehittyneet	163
					Siirtymä	147

			laajentavat uudelle vienti-markkina-alueelle		NSPA	34

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Ohjelman resurssien alustava jakauma (EU-rahoitus) tukitoimityypin mukaan

Taulukko 4: Kokonaisuus 1 – Tukitoimen toimintakenttä
Taulukossa on kuvattu käytettävät tukitoimiluokat ja niihin kohdistuva indikatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 1.vii Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Koodi**	**Alueluokka**	**Määrä (euroa)**
1.vii	EAKR	020	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	021	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	023	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	024	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	025	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	026	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	

1.vii	EAKR	027	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	028	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	029	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	194	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
1.vii	EAKR	195	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	

NSPA = Pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit:

020 Pk-yritysten liiketoimintainfrastruktuuri (myös teollisuusalueet)
021 Pk-yritysten kehittäminen ja kansainvälistyminen, mukaan lukien tuotannolliset investoinnit
024 Pitkälle kehitetyt tukipalvelut pk-yrityksille ja niiden ryhmittymille (myös johtamis-, markkinointi- ja suunnittelupalvelut)
025 Yrityshautomot, tuki spin-off- ja spin-out-yrityksille ja startup-yrityksille
026 Tuki innovaatioklustereille, myös yritysten, tutkimusorganisaatioiden ja viranomaisten välisille innovaatioklustereille, ja yritysverkostot, jotka hyödyttävät pääasiassa pk-yrityksiä
027 Innovointiprosessit pk-yrityksissä (prosessien, organisaation, markkinoinnin, yhteiskehittämisen, käyttäjien ja kysynnän ohjaama innovointi)
028 Teknologian siirto ja yhteistyö yritysten, tutkimuskeskusten ja korkea-asteen koulutuksen välillä
029 Tutkimus- ja innovointiprosessit, yritysten, tutkimuskeskusten ja yliopistojen välinen teknologian siirto ja yhteistyö, jossa keskitytään vähähiiliseen talouteen sekä kykyyn selviytyä ilmastonmuutoksesta ja sopeutua siihen
194 Puolustukseen ja kaksikäyttöteknologiaan liittyvät tuotannolliset investoinnit suurissa yrityksissä
195 Puolustukseen ja kaksikäyttöteknologiaan liittyvät tuotannolliset investoinnit pk-yrityksissä

Taulukko 5: Kokonaisuus 2 – Rahoitusmuoto
Taulukossa on kuvattu käytettävät rahoitusmuodot ja niihin kohdistuva indikatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 1.vii. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Koodi**	**Alueluokka**	**Tavoite (2029)**
1.vii	EAKR	01	Kehittyneet	11 704 727
			Siirtymä	23 127 534
			NSPA	17 372 705

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit:

01 Avustus

Taulukko 6: Kokonaisuus 3 – alueellinen täytäntöönpanomekanismi ja alueellinen painopiste
Taulukossa on kuvattu alueelliset täytäntöönpanomekanismit ja niihin kohdistuva indikatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 1.vii. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Koodi**	**Alueluokka**	**Määrä (euroa)**
1.vii	EAKR	31	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	17 372 705
1.vii	EAKR	33	Kehittyneet	11 704 727
			Siirtymä	23 127 534
			NSPA	

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit:

31 Harvaan asutut alueet
33 Ei alueellista kohdentamista

Taulukko 8: Kokonaisuus 7 – sukupuolten tasa-arvo
Taulukossa on kuvattu kolmeen sukupuolten tasa-arvoon vaikuttamisen asteeseen kohdistuva rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 1.vii. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Koodi**	**Alueluokka**	**Määrä (euroa)**
1.vii	EAKR	01	Kehittyneet	0
			Siirtymä	0
			NSPA	0
1.vii	EAKR	02	Kehittyneet	2 926 182
			Siirtymä	5 781 885
			NSPA	4 343 176
1.vii	EAKR	03	Kehittyneet	8 778 545
			Siirtymä	17 345 649
			NSPA	13 029 529

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit:

01 Päätavoitteena sukupuolten tasa-arvo
02 Sukupuolten tasa-arvo valtavirtaistettu
03 Sukupuolineutraali

2.42.9. EAKR-toimintalinja 9: ”Turvallisuutta rakentava Suomi”

2.9.1 Erityistavoite 3.iii: ”Sotilaallista liikkuvuutta edistävän kaksikäyttöisen liikenneinfrastruktuurin kehittäminen”

Rahastojen tukitoimet

Tukitoimien tyypit

Erityistavoitteessa keskeisessä asemassa olevia sotilaallista liikkuvuutta edistäviä investointeja liikenneinfrastruktuuriin voidaan toteuttaa Uudenmaan maakuntaa lukuun ottamatta koko Manner-Suomen ohjelma-alueella. Investoinneista, joilla liikenneverkkoja parannetaan sotilaalliset vaatimukset täyttäviksi, on merkittävää hyötyä myös siviililiikenteelle, elinkeinoelämän yhteyksille ja kriisinhallintavalmiuksille myös Euroopan unionin tasolla. Tällaisilla investoinneilla parannetaan rajat ylittävää infrastruktuuria, vähennetään pullonkauloja, lisätään varautumista ja edistetään alueiden ja kriittisten toimitusketjujen häiriönsietokykyä. Lisäksi toimivat liikenneyhteydet mahdollistavat pelastuspalvelujen saamisen nopeasti liikkeelle ja välttämättömien tarvikkeiden jakelun, ja siten ne edistävät merkittävästi keskeisten toimintojen jatkuvuutta ja huoltovarmuutta sekä kansallista turvallisuutta. Toimissa, joilla edistetään sotilaallista liikkuvuutta, huomioidaan EU:n neljä sotilaallisen liikkuvuuden pääkäytävää.

Huomioimalla kaksikäyttöisyys voidaan erityistavoitteen toimenpiteillä parantaa ja nykyaikaistaa myös pk-yritysten kilpailukyvyn kannalta tärkeitä maantieliikenteen- ja logistiikan yhteyksiä, eri liikkumis- ja kuljetusmuotojen yhteenliitettävyyttä, elinkeinoelämää ja pk-yritysten toimintaympäristöä kehittäviä liikenneväyliä ja -palveluita sekä liikenneturvallisuutta. Huomiota kiinnitetään myös hankkeiden taloudelliseen, sosiaaliseen ja ekologiseen kestävyyteen eri käyttäjäryhmien näkökulmasta.

Liikenteen muodostaessa huomattavan osan Suomen kasvihuonekaasupäästöistä, on tärkeää, että myös tässä erityistavoitteessa voidaan kehittää hiilineutraalisuustavoitteen kannalta keskeisessä asemassa olevia liikenteen ja liikkumisen älykkäitä ratkaisuja sekä strategista suunnittelua. Hankkeiden tulee osaltaan myötävaikuttaa siihen, että liikenteen aiheuttamien hiilidioksidipäästöjen määrä vähenisi EU-tason tavoitteen mukaisesti 90 % vuoteen 2050 mennessä, siksi myös vaihtoehtoisiin voimanlähteisiin liittyvään teknologiaan tulee kiinnittää huomiota; myös kriisiolosuhteiden ja huoltovarmuuden näkökulmasta.

Sotilaalliseen liikkuvuuteen liittyviä TKI-toimia voidaan toteuttaa lisäksi erityistavoitteessa 1.i silloin, kun ne linkittyvät älykkään erikoistumisen strategiaan. Erityistavoitteessa 1.ii kehitetään digitalisaation näkökulmasta myös älykkäitä ratkaisuja ja datan hyödyntämistä liikenteen ja kuljetusketjujen tarpeisiin (ml. mobiilit ratkaisut). Erityistavoitteita 1.i, 1.ii ja 3.iii linkittävät hankeparit ovat siten myös mahdollisia.

Liikenteen palveluita, infrastruktuuria ja matkaketjuja kehitetään valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman linjausten mukaisesti. Rahoitettavien hankkeiden valintaa ohjaa valtakunnallinen ohjausryhmä.

Hankkeita varten avataan julkisia hakukierroksia. Hakemukset arvioidaan ohjelmalle hyväksyttyjen yleisten ja erityistavoitekohtaisten valintaperusteiden mukaisesti. Näin varmistetaan se, että valittavat hankkeet ovat valtakunnallisen

liikennejärjestelmäsuunnitelman mukaisia, ts. suunnitelman kanssa ristiriitaisia hankkeita ei voida rahoittaa.

Erityistavoitteen pääasiallinen sisältö

- tuetaan sotilaallista liikkuvuutta parantavia investointeja ja/tai logistiikkainvestointeja (esim. erikoiskuljetusreitit)
- tuetaan meri-, raide- ja/tai maantieliikenteen parempaa yhteenliitettävyyttä sotilaallisen liikkuvuuden edellytysten parantamiseksi sekä rajanylittäviä yhteyksiä TEN-T –verkkoon parantavia paikallistason hankkeita
- tuetaan puolustuskykyä ja kriisinkestävyyttä parantavan infrastruktuurin rakentamista ja valmistelua, kuten sotilaalliset kuljetustilat satamissa, varastotilat, logistiikkapisteet, suojat, materiaalin käsittelylaitteet, varavoimalaitteet ja kasarmit, jotka edistävät sotilaallista liikkuvuutta
- tuetaan liikenteen älykkäitä ja puhtaita ratkaisuja (ml. vaihtoehtoiset voimanlähteet) sekä melutason alentamista ja liikenneturvallisuutta alueellisesti tai paikallisesti tunnistetuissa kehittämiskohteissa
- tuetaan kaksikäyttöistä liikenneinfrastruktuuria (esim. sillat, tunnelit, paikallistiet, multimodaaliterminaalit), joka palvelee sotilaallisen liikkuvuuden lisäksi myös teollisuuden tai muun siviililiikenteen tarpeita
- tuetaan EU:n sotilaallisen liikkuvuuden pääkäytäville tai muille sotilaallisesti merkittäville liikennekäytäville sijoittuvia tai niihin liittyviä kehittämiskohteita (hotspotit)
- tuetaan raideverkon lastauspaikkojen kehittämistä sekä eurooppalaisen raideverkon laajentamisen suunnittelua ja siirtokuormauskyvyn kehittämistä

Tuettava toiminta on luonteensa vuoksi todettu DNSH-periaatteen mukaiseksi. Investointien osalta hankkeiden DNSH-periaatteen mukaisuus varmistetaan tarvittaessa valintaprosessin aikana.

Sisällöltään ja hanketyypeiltään muista poikkeavassa EAKR-erityistavoitteessa rahoitettavat infrastruktuurihankkeet ovat pääosin julkisessa käytössä olevaa liikenneinfrastruktuuria, joka palvelee myös alueella sijaitsevaa yritystoimintaa. Rahoitusta myönnetään vain julkisille hakijatahoille, eikä käyttäjiltä esim. peritä tie- tai muita käyttömaksuja, joilla hankkeeseen kohdistuvaa lainaa voitaisiin lyhentää. Hankkeisiin kytketään toteuttajatahojen (lähinnä valtion) budjettirahoitusta. Ansaintalogiikan puuttuessa rahoitusvälineet eivät ole realistinen vaihtoehto.

Toiminnan pääasiallisena lopputuloksena on syntynyt sotilaallista liikkuvuutta parantavia tieliikenne- ja logistiikkayhteyksiä, jotka tukevat yhteisen puolustuksen toimeenpanoa Suomessa, Suomen valmiuksia antaa isäntämaatukea sekä sotilaallista ja yleistä huoltovarmuutta. Rahoitetuista hankkeista ovat hyötyneet myös lähialueen elinkeinoelämä saavutettavuuden ja kuljetusyhteyksien parantuessa. Yritysten toimintaedellytysten parantaminen on samalla lisännyt kasvuyritysten ja niiden investointien määrää. Paikallisella tasolla toteutetut hankkeet ovat poistaneet liikenteellisiä pullonkauloja, parantaneet liikenneturvallisuutta ja vähentäneet liikenteen

aiheuttamia melu- ja saastehaittoja. Eri liikennemuotojen yhdistäminen on aiempaa helpompaa ja liikenteen digitalisaatio ja älykkäät ratkaisut helpottavat logistiikan suunnittelua.

Tärkeimmät kohderyhmät Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat Puolustusvoimat sekä välillisesti pk- ja mikroyritykset.

Toimet, joilla taataan yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys

Yhdenvertaisuus, osallistavuus ja syrjimättömyys huomioidaan muun muassa ohjelmatason yhdenvertaisuussuunnittelun avulla. Toiminnassa huomioidaan tarvittaessa positiivinen erityiskohtelu yhdenvertaisuuden edistämiseksi tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Liikenneratkaisujen saavutettavuuteen eri käyttäjäryhmien näkökulmasta kiinnitetään erityistä huomiota.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään huomioimalla infrastruktuuri-investointien tarkastelussa vaikutukset sukupuoliin ja väestöryhmiin.

Tietyt kohdealueet, mukaan lukien alueellisten välineiden suunniteltu käyttö

Pohjoisen harvan asutuksen alueen erillisrahoituksella rahoitettavassa toiminnassa kiinnitetään erityishuomiota pitkiin etäisyyksiin ja niistä aiheutuviin haasteisiin sekä sotilaallisen liikkuvuuden että alueen elinkeinoelämän saavutettavuuden näkökulmasta.

Alueiden väliset, rajat ylittävät ja valtioiden väliset toimet

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat ovat laatineet yhteisen älykkään erikoistumisen strategian, jossa on perustana kestävän kehityksen hallinta ja ylläpito sekä luonnonvarojen ja -olosuhteiden kestävä käyttö alueelle tärkeillä toimialoilla.

Maakuntien ja myös suuralueiden välinen yhteistyö rakentuu luontevasti esim. yhteisten älykkään erikoistumisen painopistealojen pohjalta. Myös yhteistyö muiden ohjelmien, kuten CAP-suunnitelman tai Interreg-ohjelmien välillä on yritystoiminnan kehittämisen näkökulmasta luontevaa. Logistiikkaan ja liikkumiseen liittyvät investoinnit edellyttävät koordinaatiota muiden rahoitusvälineiden kanssa.

EU:n Itämeren alueen strategia (EUSBSR) vastaa niihin haasteisiin, jotka ovat yhteisiä Itämeren alueen maille. Strategian prioriteetit ja toimenpiteet esitellään Itämeren strategian toimeenpanosuunnitelmassa, joka on pohjana Itämeren alueen strategian toimeenpanon rahoittamiselle. Rahoitettavat toimet voivat olla hankkeita, hankeryhmiä tai hankealustoja. Myös synkronoidut hankehaut ovat mahdollisia.

Suomen näkökulmasta tärkeänä teemana on parantaa yhteistyössä Itämeren alueen turvallisuustilannetta.

Erityistavoitteen sisällön toteuttaminen edellyttää yhteydenpitoa myös Natoon. Lisäksi voidaan osallistua muuhun EU-tason yhteistyöhön, kuten pohjoismaiseen yhteistyöhön. Tässä erityistavoitteessa erityisenä yhteistyön muotona kysymykseen voivat tulla esim. valtakunnanrajojen läheisyydessä sijaitsevat liikennehankkeet, joiden suunnittelussa on tarpeen huomioida rajaliikenteen ja –yhteistyön näkökulmat.

Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö

Haut ovat avautuneet kaikilla 4 suuralueilla 16.4.2026 ja päättyneet 2026. Vuonna 2026 saatiin käyttöön 50 % määrärahoista. Loppuosa jaetaan myöhemmin, kun kokonaiskuva on tarkentunut. Alustava arvio vuoden 2027 määrärahasta on 70 milj. euroa.

Itä-Suomen suuralueelle (Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo) myönnettiin 29,728 milj. € määräraha vuodelle 2026.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus toimii valtakunnallisena välittävänä toimielimenä.

Indikaattorit

Taulukko 2: Tuotosindikaattorit

Erityist a-voite	**Rahast o**	**Tunnu s**	**Indikaattori**	**Mitta-yk-sikkö**	**Alueluokka**	**Välitavoit e (2024)**	**Tavoite (2029)**
3.iii	EAKR	RCO12 9	Sotilaallisen liikku-vuuden vaatimuk-siin mukautettu infrastruktuuri	kpl	Kehittyneet		
					Siirtymä	-	
					NSPA	-	
3.iii	EAKR	NO06	Pk-yritykset, joiden saavutettavuus on parantunut hank-keen seurauksena	kpl	Kehittyneet		
					Siirtymä	-	1 110
					NSPA	-	554

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Taulukko 3: Tulosindikaattorit

Erityist a-voite	**Rahast o**	**Tunnu s**	**Indikaattori**	**Mitta-yksikk ö**	**Alueluokka**	**Tavoite (2029)**
3.iii	EAKR	NR13	Hankkeen aikaansaamat yrittäjyyttä edistävät muut investoinnit	euro	Kehittyneet	
					Siirtymä	895 973 500
					NSPA	446 869 800

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Ohjelman resurssien alustava jakauma (EU-rahoitus) tukitoimityypin mukaan

Taulukko 4: Kokonaisuus 1 – Tukitoimen toimintakenttä
Taulukossa on kuvattu käytettävät tukitoimiluokat ja niihin kohdistuva indikatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 3.iii. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Koodi**	**Alueluokka**	**Määrä (euroa)**
3.iii	EAKR	075	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
3.iii	EAKR	089	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
3.iii	EAKR	090	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
3.iii	EAKR	109	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
3.iii	EAKR	197	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	
3.iii	EAKR	198	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit:

075 Tuki pk-yritysten ympäristöystävällisille tuotantoprosesseille ja resurssitehokkuudelle

089 Uudet tai parannetut toissijaiset maantieyhteydet TEN-T-tieverkkoon ja solmukohtiin
090 Muut uudet tai parannetut kansalliset, alueelliset ja paikalliset liittymätiet
109 Multimodaaliliikenne (ei kaupunkiliikenne)
197 Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen
198 Puolustusinfrastruktuuri ja kaksikäyttöisen infrastruktuurin rakentaminen, mukaan lukien sotilaallinen liikkuvuus

Taulukko 5: Kokonaisuus 2 – Rahoitusmuoto
Taulukossa on kuvattu käytettävät rahoitusmuodot ja niihin kohdistuva indikatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 3.iii. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Koodi**	**Alueluokka**	**Määrä (euroa)**
3.iii	EAKR	01	Kehittyneet	
			Siirtymä	81 275 275
			NSPA	40 536 312

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit

01 Avustus

Taulukko 6: Kokonaisuus 3 – alueellinen täytäntöönpanomekanismi ja alueellinen painopiste
Taulukossa on kuvattu alueelliset täytäntöönpanomekanismit ja niihin kohdistuva indikatiivinen EU-rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 3.iii. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	**Rahasto**	**Koodi**	**Alueluokka**	**Määrä (euroa)**
3.iii	EAKR	31	Kehittyneet	
			Siirtymä	
			NSPA	40 536 312
3.iii	EAKR	33	Kehittyneet	
			Siirtymä	81 275 275
			NSPA	

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit:

31 Harvaan asutut alueet

33 Ei alueellista kohdentamista

Taulukko 8: Kokonaisuus 7 – sukupuolten tasa-arvo
Taulukossa on kuvattu kolmeen sukupuolten tasa-arvoon vaikuttamisen asteeseen kohdistuva rahoitus alueluokittain erityistavoitteessa 3.iii. Koodien selitteet ovat taulukon alapuolella.

Erityistavoite	Rahasto	Koodi	Alueluokka	Määrä (euroa)
3.iii	EAKR	01	Kehittyneet	0
			Siirtymä	0
			NSPA	0
3.iii	EAKR	02	Kehittyneet	
			Siirtymä	20 318 819
			NSPA	10 134 078
3.iii	EAKR	03	Kehittyneet	
			Siirtymä	60 956 456
			NSPA	30 402 234

NSPA = Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet

Käytettävät koodit:

01 Päätavoitteena sukupuolten tasa-arvo
02 Sukupuolten tasa-arvo valtavirtaistettu
03 Sukupuolineutraali

3. 3. Rahoitussuunnitelma

3.A Siirrot ja maksuosuudet

3.13.1. Määrärahat vuosittain

Taulukko 10

Rahasto	Alueluokka	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Yhteensä
							Määrärahat ilman joustomäärää	Joustomäärä	Määrärahat ilman joustomäärää	Joustomäärä	
EAKR	Kehittyneemmät alueet	0	6 946 660	9 330 364	9 481 201	9 635 054	3 990 101	6 460 776	4 070 135	6 590 316	56 504 607
	Siirtymäalueet	0	67 185 508	83 969 732	85 326 986	86 711 379	35 930 315	57 361 154	36 650 485	58 510 436	511 645 995
	Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	0	59 263 181	60 216 501	61 189 119	62 181 187	25 763 692	31 684 485	26 279 769	32 318 922	358 896 856
	Yhteensä	0	133 395 349	153 516 597	155 997 306	158 527 620	65 684 108	95 506 415	67 000 389	97 419 674	927 047 458
ESR+	Kehittyneemmät alueet	0	8 976 646	8 906 412	9 049 998	9 196 458	3 808 235	1 335 281	3 884 423	1 361 985	46 519 438
	Siirtymäalueet	0	74 624 571	76 038 774	77 266 220	78 518 209	32 533 948	11 086 009	33 185 238	11 307 852	394 560 821
	Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	0	19 306 363	19 616 481	19 932 801	20 255 449	8 392 041	2 490 627	8 559 882	2 540 420	101 094 064
	Yhteensä	0	102 907 580	104 561 667	106 249 019	107 970 116	44 734 224	14 911 917	45 629 543	15 210 257	542 174 323
Yhteensä		0	236 302 929	258 078 264	262 246 325	266 497 736	110 418 332	110 418 332	112 629 932	112 629 931	1 469 221 781

3.23.2. Kokonaismäärärahat rahastoittain ja kansallinen yhteisrahoitus

Taulukko 11

Toiminta-poliittiset tavoitteet	Toiminta-linja	EU:n tuen laskenta-perusta (tukikel-poisten kustannus-ten koko-naismäärä tai julkinen rahoitus-	Rahasto	Alueluokka	Unionin rahoitus-osuus	Unionin rahoitusosuuden jakautuminen				Kansallinen rahoitusosuus	Kansallisen rahoitusosuuden ohjeellinen jakautuminen		Yhteensä	Yhteisrahoitusosuus
						Unionin rahoitusosuus		Joustomäärä			Julkinen	Yksityinen		
						ilman 36 artiklan 5 kohdan mukaista teknistä apua	36 artiklan 5 kohdan mukaisen teknisen avun osalta	ilman 36 artiklan 5 kohdan mukaista teknistä apua	36 artiklan 5 kohdan mukaisen teknisen avun osalta					
					(a) = (b)+(c)+(i)+(j)	(b)	(c)	(i)	(j)	(d)=(e)+(f)	(e)	(f)	(g)=(a)+(d)**	(h)=(a)/(g)
1	Toimintalinja 1	julkinen	EAKR	Kehittyneemmät alueet	30 984 369	29 304 884	1 025 670	631 705	22 110	46 476 554	46 476 554		77 460 923	0,4000
				Siirtymäalueet	281 191 729	266 419 666	9 324 687	5 263 164	184 212	187 461 153	187 461 153		468 652 882	0,6000
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	151 247 086	144 143 758	5 045 032	1 988 693	69 603	100 831 391	100 831 391		252 078 477	0,6000
				Kehittyneemmät alueet	13 405 844	12 679 190	443 771	273 317	9 566	20 108 766	20 108 766		33 514 610	0,4000
2	Toimintalinja 2	julkinen	EAKR	Siirtymäalueet	122 397 360	115 971 067	4 058 985	2 287 254	80 054	81 598 241	81 598 241		203 995 601	0,6000
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	89 178 253	84 990 538	2 974 668	1 172 026	41 021	59 452 169	59 452 169		148 630 422	0,6000
3	Toimintalinja 3	julkinen	EAKR	Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	58 535 685	55 786 912	1 952 541	769 306	26 926	39 023 790	39 023 790		97 559 475	0,6000
4	Toimintalinja 4	julkinen	ESR+	Kehittyneemmät alueet	39 953 768	36 766 296	1 470 650	1 650 790	66 033	59 930 652	59 930 652		99 884 420	0,4000
				Siirtymäalueet	346 521 349	318 593 557	12 743 741	14 600 048	584 002	231 014 233	231 014 233		577 535 582	0,6000
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	95 344 666	87 669 290	3 506 771	4 008 275	160 330	63 563 111	63 563 111		158 907 777	0,6000
4	Toimintalinja 5	julkinen	ESR+	Kehittyneemmät alueet	2 283 379	1 867 697	74 708	327 860	13 114	120 178	120 178		2 403 557	0,9500
				Siirtymäalueet	22 088 018	18 050 988	722 040	3 187 491	127 499	1 162 528	1 162 528		23 250 546	0,9500
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	5 749 398	4 698 997	187 959	829 271	33 171	302 600	302 600		6 051 998	0,9500
4	Toimintalinja 6	julkinen	ESR+	Kehittyneemmät alueet	4 282 291	3 502 713	140 108	614 875	24 595	475 811	475 811		4 758 102	0,9000
				Siirtymäalueet	25 951 454	21 208 303	848 331	3 745 019	149 801	2 883 495	2 883 495		28 834 949	0,9000
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	0	0	0	0	0					
EAKR yhteensä				Kehittyneemmät alueet	56 504 606	41 984 074	1 469 441	12 609 749	441 342	84 756 908	84 756 908	0	141 261 514	0,4000
				Siirtymäalueet	511 645 996	382 390 733	13 383 672	111 953 227	3 918 364	341 097 333	341 097 333	0	852 743 329	0,6000
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	358 896 857	284 921 208	9 972 241	61 839 042	2 164 366	239 264 572	239 264 572	0	598 161 429	0,6000
				Yhteensä	**927 047 458**	**709 296 015**	**24 825 354**	**186 402 018**	**6 524 071**	**665 118 813**	**665 118 813**	**0**	**1 592 166 271**	**0,5823**
ESR+ yhteensä				Kehittyneemmät alueet	46 519 438	42 136 706	1 685 466	2 593 525	103 742	60 526 641	60 526 641	0	107 046 079	0,4346
				Siirtymäalueet	394 560 821	357 852 848	14 314 112	21 532 558	861 302	235 060 256	235 060 256	0	629 621 077	0,6267
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	101 094 064	92 368 287	3 694 730	4 837 546	193 501	63 865 711	63 865 711	0	164 959 775	0,6128
				Yhteensä	**542 174 323**	**492 357 841**	**19 694 308**	**28 963 629**	**1 158 545**	**359 452 609**	**359 452 609**	**0**	**901 626 931**	**0,6013**
Yhteensä					**1 469 221 781**	**1 201 653 856**	**44 519 662**	**215 365 647**	**7 682 616**	**1 024 571 422**	**1 024 571 422**	**0**	**2 493 793 203**	**0,5892**
MFF	Toimintalinja 7	julkinen	JTF	Siirtymäalueet	203 908 053	166 656 171	6 666 246	29 409 265	1 176 371	87 389 166	87 389 166	0	291 297 219	0,7000
NGEU	Toimintalinja 7	julkinen	JTF	Siirtymäalueet	261 769 737	251 701 671	10 068 066			112 187 030	112 187 030	0	373 956 767	0,7000
JTF-erityistavoite	Toimintalinja 7	julkinen	JTF	Yhteensä	465 677 790	418 357 842	16 734 312	29 409 265	1 176 371	199 576 196	199 576 196	0	665 253 986	0,7000
Yhteensä					**1 934 899 571**	**1 620 011 698**	**61 253 974**	**244 774 912**	**8 858 987**	**1 224 147 618**	**1 224 147 618**	**0**	**3 159 047 189**	
x	Toimintalinja 8	julkinen	EAKR	Kehittyneemmät alueet	12 114 392	0	0	11 704 727	409 665	18 171 589	18 171 589		30 285 981	0,400000
				Siirtymäalueet	23 936 998	0	0	23 127 534	809 464	15 957 998	15 957 998		39 894 996	0,600000
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	17 980 750	0	0	17 372 705	608 045	11 987 167	11 987 167		29 967 916	0,600000
x	Toimintalinja 9	julkinen	EAKR	Kehittyneemmät alueet	0	0	0	0	0	0	0		0	-
				Siirtymäalueet	84 119 910	0	0	81 275 275	2 844 635	56 079 940	56 079 940		140 199 850	0,600000
				Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	41 955 083	0	0	40 536 312	1 418 771	27 970 055	27 970 055		69 925 138	0,600000

Rahasto	Aluetuokka	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Yhteensä
							Määrärahat ilman joustomäärää	Joustomäärä	Määrärahat ilman joustomäärää	Joustomäärä	
EAKR	Kehittyneemmät alueet	0	6 946 660	9 330 364	9 481 201	9 635 054	3 990 101	6 377 202	4 070 135	6 505 116	56 335 833
	Siirtymäalueet	0	67 185 508	83 969 732	85 326 986	86 711 379	35 930 315	56 636 231	36 650 485	57 771 420	510 182 056
	Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	0	59 263 181	60 216 501	61 189 119	62 181 187	25 763 692	31 484 150	26 279 769	32 114 815	358 492 414
	Yhteensä	0	133 395 349	153 516 597	155 997 306	158 527 620	65 684 108	94 497 583	67 000 389	96 391 351	925 010 303
ESR+	Kehittyneemmät alueet	0	8 976 646	8 906 412	9 049 998	9 196 458	3 808 235	1 430 390	3 884 423	1 459 007	46 711 569
	Siirtymäalueet	0	74 624 571	76 038 774	77 266 220	78 518 209	32 533 948	11 910 889	33 185 238	12 149 330	396 227 179
	Syrjäisimmät ja pohjoisen harvaan asutut alueet	0	19 306 363	19 616 481	19 932 801	20 255 449	8 392 041	2 717 595	8 559 882	2 771 947	101 552 559
	Yhteensä	0	102 907 580	104 561 667	106 249 019	107 970 116	44 734 224	16 058 874	45 629 543	16 380 284	544 491 307
Yhteensä		0	236 302 929	258 078 264	262 246 325	266 497 736	110 418 332	110 556 457	112 629 932	112 771 635	1 469 501 610

Rahasto	Aluetuokka	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Yhteensä
							Määrärahat ilman joustomäärää	Joustomäärä	Määrärahat ilman joustomäärää	Joustomäärä	
MFF	Siirtymäalueet	0	34 833 651	35 393 183	35 963 906	36 546 043	15 141 403	15 141 404	15 444 231	15 444 232	203 908 053
NGEU	Siirtymäalueet	0	129 842 043	131 927 694							261 769 737
JTF yhteensä	Siirtymäalueet	0	164 675 694	167 320 877	35 963 906	36 546 043	15 141 403	15 141 404	15 444 231	15 444 232	465 677 790
Yhteensä		0	400 978 623	425 399 141	298 210 231	303 043 779	125 559 735	125 697 861	128 074 163	128 215 867	1 935 179 400

YLEISET VALINTAPERUSTEET EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN OHJELMAN VAROISTA RAHOITETTAVISSA HANKKEISSA OHJELMAKAUDELLA 2021-2027 LIITE 4a (luonnos) seurantakomitea 16.6.2022

1.Hakemuksessa kuvatun hankkeen toimenpiteet kuuluvat sen rahaston säädösten soveltamisalan piiriin, josta tukea haetaan. Hankkeen toimenpiteet voidaan kohdentaa yleisasetuksen liitteessä mainittuun tukitoimityyppiin ja tuettava toiminta on ohjelman erityistavoitteen mukaista.

2.Tuen hakija on julkisoikeudellinen yhteisö tai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö. Ryhmähankkeen kaikki hakijat täyttävät tuensaajalle asetetut edellytykset. Yritystukilain mukaisissa yrityksen kehittämisavustusta koskevissa hankkeissa hakijana voi olla myös yksityinen elinkeinonharjoittaja.

3.Hankkeella on konkreettinen hankesuunnitelma, joka pohjautuu tunnistettuun tarpeeseen ja joka edistää Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman erityistavoitteen tavoitteiden tuloksellista toteutumista. Hankkeen eteneminen on seurattavissa ja todennettavissa hankesuunnitelman perusteella.

4.Tuen hakijalla on riittävät taloudelliset ja muut edellytykset hankkeen toteuttamiseksi. Tuen hakijaa ei ole asetettu konkurssiin tai selvitystilaan. Tuen hakija ei ole olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, eikä hakijalla ole olennaisia maksuhäiriöitä, ellei rahoittava viranomainen erityisestä syystä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Tuen hakijan avainhenkilö ei ole syyllistynyt aiemmin avustuksia koskevaan rikokseen tai asetettu liiketoimintakieltoon.

5.Hankkeelle on hakemuksessa esitetty tarkoituksenmukaiset resurssit. Tuen hakijalla on tarvittava osaaminen hankesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

6. Tuen hakijalla on riittävät edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, jollei tämä ole hankkeen luonteen vuoksi tarpeetonta.
7. Tuen hakijalla ei ole aiemmin myönnetyn, ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) N:o 651/2014 muut. 1084/2017 mukaista, valtiontuen takaisinperintäpäätökseen perustuvaa maksamatonta täytäntöönpanokelpoista saatavaa.

8. Hankesuunnitelman mukaan hanke ei sisällä toimintaa, joka on ollut osa sellaista aiempaa toimea, jossa on toteutettu yleisasetuksen 66 artiklan mukainen siirtäminen tai jossa on kyse yleisasetuksen 65 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetusta tuotannollisen toiminnan siirtämisestä suuralueelta toiselle.

9. Hanke ei sisällä toimintaa, josta komissio on antanut toimintaan suoraan kohdistuvan perustellun lausunnon SEUT-sopimuksen 258 artiklassa tarkoitetusta rikkomisesta, joka vaarantaa menojen laillisuuden ja sääntöjenmukaisuuden tai toimien toteuttamisen.
10. Tukea ei myönnetä yleisenä toimintatukena.

11.Haettavalla tuella on merkittävä vaikutus tuen käytön kohteena olevan toiminnan toteuttamiseksi.
12. Kehittämishankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä. Jos kehittämishankkeen toimenpiteisiin osallistuu hyödynsaajina taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, vaatimusta ei sovelleta näiden hyödynsaajien toiminnan tuloksiin siltä osin, kun tuki on kohdennettu niille tukipäätöksessä vähämerkityksisenä tukena. Tällaisilla maakuntien liittojen rahoittamilla hankkeilla tulee olla laajempia aluekehitysvaikutuksia. Tätä kohtaa ei sovelleta, kun tuki myönnetään yritystukilain nojalla yrityksen kehittämisavustuksena.

13. Tuen hakijalla on riittävät toimintaedellytykset ja tarvittavat taloudelliset resurssit käyttö- ja ylläpitokustannusten kattamiseksi hankkeessa, jossa on infrastruktuuri- tai tuotannollisia investointeja.

14. Yritystukilain (758/2021) mukaisena yrityksen kehittämisavustuksena rahoitettavaan hankkeeseen tai toimintalinjalla 3 sekä JTF-rahastosta (biomassan lisääntyvään käyttöön ja turvesoiden ennallistamiseen ja jälkikäyttöön) rahoitettavaan hankkeeseen sisältyvät aineelliset investoinnit ovat DNSH (Do No Significant Harm) -periaatteen mukaisia.

15. Ympäristövaikutusten arviointi on tehty hankkeelle, jolla on merkittäviä ympäristövaikutuksia.

16. Hankkeen infrastruktuuri-investoinnille, jonka odotettu elinkaari on vähintään viisi vuotta, on tehty ilmastokestävyyden arviointi.

17. Hakemuksen mukainen toiminta on alueen älykkään erikoistumisen strategian painopisteiden mukaista. EI KOSKE JTF-hankkeita. Sovelletaan vain ohjelman et 1.1.

4. ERITYISET VALINTAPERUSTEET (seurantakomitean 29.9.2022 vahvistamat)

Seurantakomitea hyväksyy yleiset ja erityiset valintaperusteet sekä Valintamenettelyt. Jokaisen rahoitettavaksi valittavan hankkeen on täytettävä hanketta koskevat säädöksiin perustuvat yleiset valintaperusteet.

Erityisten valintaperusteiden pisteyttäminen asettaa hakemukset etusijajärjestykseen.

Erityiset valintaperusteet ovat:
− Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet
− Horisontaaliset valintaperusteet (tasa-arvo, EU:n perusoikeuskirja, kestävä kehitys, Itämeri-strategia)
− Tarkentavat valintaperusteet

EAKR-Toimintalinja 1: Innovatiivinen Suomi

Erityistavoite 1.1: Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen (1.i)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke vahvistaa osaamista, ennakointi- tai innovointitoimintaa tai uusien teknologioiden kehittämistä
- Hanke tukee pk-yritysten tuotteiden, materiaalien, palvelujen tai tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista tai uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyödyntämistä
- Hanke tukee kaupunkien ja kuntien pilotointi- ja kokeiluympäristöjen kehittämistä
- Hanke tukee elinkeinoelämän tarpeista lähtevää TKI-toimintaa
- Hanke edistää kasvuhakuista tai työllistävää yritystoimintaa
- Hanke edistää oppi- ja tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän välistä yhteistyötä
- Hanke tukee älykkääseen erikoistumiseen liittyviä alueiden välisiä ja/tai kansainvälisiä kumppanuuksia

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin 2/8
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

Erityistavoite 1.2: Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi (1.ii)

- Hanke edistää digitalisaation hyödyntämistä TKI-toiminnassa,
- Hanke tukee uusien digitaalisten työmenetelmien käyttöönottoa julkisella ja/tai yksityisellä sektorilla
- Hanke edistää digitalisaation ja sitä hyödyntävien teknologioiden soveltamista tai hyödyntämistä
- Hanke edistää jo rakennettujen tehokkaiden tietoliikenneverkkojen käyttöönottoa
- Hanke tukee älykkään ja vähäpäästöisen liikkumisen innovaatioita ja digitalisaatiota

- Hanke tukee pk-yritysten digitalisaatiota
- Hanke edistää kasvuhakuista tai työllistävää yritystoimintaa
- Hanke tukee pk-yrityksen kansainvälistymistä
- Hanke tukee digitaalisten innovaatiokeskusten käynnistämistä ja/tai kehittämistä
- Hanke tukee yritysten sähköistä liiketoiminnan, asiakaspalvelun tai teknologisen osaamisen kehittämistä ja teknologian käyttöönottoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

Erityistavoite 1.3: Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen (1.iii)

- Hanke parantaa pk-yritysten kasvu-, kansainvälistymis-, markkinointi- tai innovointivalmiuksia tai -edellytyksiä
- Hanke tukee pk-yritysten tuotteiden, palveluiden tai tuotantomenetelmien kehittämistä ja kaupallistamista tai uuden teknologian käyttöönottoa
- Hankkeella aktivoidaan pk-yritysten innovaatiotoimintaa tai uusien liiketoimintakonseptien syntymistä
- Hanke tukee pk-yrityksen kansainvälistymistä
- Hanke edistää kasvuhakuista tai työllistävää yritystoimintaa
- Hanke vahvistaa hiilineutraaliin talouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista tai kehittää uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Hanke vahvistaa pk-yritysten valmiuksia luovan osaamisen hyödyntämiseen
- Hankkeella tuetaan uutta tai uudistuvaa liiketoimintaa tai yritysten jatkuvuutta
- Hankkeessa kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittymiä tai verkostoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä 3/8
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

EAKR-Toimintalinja 2: Hiilineutraali Suomi

3.4 Erityistavoite 2.1: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen (2.i)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tukee hiilineutraalien ratkaisujen tai toimintamallien kehittämistä
- Hanke edistää energiatehokkuutta koskevaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä
- Hanke edistää uusiutuviin energialähteisiin tai energiatuotannon monipuolistamiseen liittyvää ja energiatehokkuutta lisäävää tutkimus- ja kehitystyötä
- Hanke edistää hiilineutraaliin talouteen liittyvien uusien energia- ja materiaalitehokkuutta parantavien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista yrityksissä
- Hanke tukee pk-yritysten kestävää kasvua ja uudistumista
- Hanke tukee pk-yrityksen kansainvälistymistä
- Hanke edistää pk-yritysten hiilineutraalisuutta edistävien tuotteiden, materiaalien, palvelujen tai tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista
- Hanke edistää elinkeinoelämäverkottunutta tutkimusta, yhteiskehittämistä tai julkisia innovatiivisia hankintoja energiansäästön tai energiatehokkuuden parantamiseksi
- Hanke kehittää työkaluja hiilineutraalisuustavoitteiden monitorointiin ja seurantaan osana kilpailukykyisten tuotteiden, palvelujen ja ratkaisujen kehittämistä sekä elinkeinoelämälähtöistä tutkimusta
- Hanke on kansallisen ilmasto- ja energiastrategian (NCEP) mukainen
- Hanke on pitkän aikavälin korjausrakentamisstrategian 2020-2050 mukainen

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

3.5 Erityistavoite 2.2: Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen 2.iv)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke lisää neuvontaa ja tukea ilmastotyön organisoitumisessa ja resursoinnissa
- Hanke tukee ilmastoresilienssin vahvistamista ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi
- Hanke edistää hiilinielujen säilyttämistä
- Hanke tukee yritysten ja alueiden pilotointi- ja kokeiluympäristöjen kehittämistä hiilineutraaliuteen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyen
- Hanke tukee elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Hanke tukee ilmastokestävyyden vahvistamista
- Hankkeessa kehitetään työvälineitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan liittyvien suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien kehittämiseen
- Hankkeessa kehitetään innovatiivisia menetelmiä, teknologioita tai tuotteita, joiden avulla edistetään sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Hanke on linjassa kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman kanssa
- Hanke on linjassa kansallisen ja alueellisten riskiarvioiden kanssa

Horisontaaliset valintaperusteet:
- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:
- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

Erityistavoite 2.3: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen (2.vi)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tukee kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen, cleantechiin tai hiilenkiertoon liittyvää TKI-toimintaa
- Hanke tukee kiertotalouden tiekarttojen valmistelua
- Hankkeessa kehitetään älykästä materiaalien hallintaa ja hillitään jätteiden syntyä
- Hanke edistää hiilensidontaan ja/tai hiilinieluihin liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä
- Hankkeella kehitetään luonnonvara-alan kestävyyttä ja nostetaan luonnonvarojen ja teollisuuden sivutuotteiden jalostusastetta
- Hanke tukee pk-yritysten kestävää kasvua ja uudistumista
- Hanke tukee pk-yrityksen kansainvälistymistä
- Hanke edistää digitaalisia ratkaisuja kiertotalouteen siirtymisessä

- Hanke vahvistaa kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehittää uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Hankkeessa kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittymiä ja verkostoja sekä tuetaan muita yhteistyömuotoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä
- Hanke on linjassa valtakunnallisen jätesuunnitelman kanssa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

EAKR-toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi

Erityistavoite 3.1: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen (3.ii)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeella tuetaan pk-yritysten investointeihin tai kasvuun vaikuttavia, kestäviä liikenne- ja/tai logistiikkainvestointeja, ml. kävelyn ja pyöräilyn yhteydet
- Hankkeella tuetaan maantieliikenteen parempaa yhteenliitettävyyttä muihin kuljetusmuotoihin nähden
- Hanke tukee älykkäitä ratkaisuja liikenteen ja kestävän liikkumisen tarpeisiin
- Hankkeella edistetään liikenneturvallisuutta alueellisesti tai paikallisesti tunnistetuissa kehittämiskohteissa
- Hankkeella tuetaan melutasoa alentavia toimia
- Hankkeella tuetaan kestävää, ilmastonmuutoksen kestävää, älykästä tai yhteenliitetympää alueellista tai paikallista saavutettavuutta
- Hanke on linjassa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa
- Hanke on linjassa maakuntien liikennejärjestelmäsuunnitelmien kanssa
- Hanke on linjassa ELY-keskusten hankekorttien kanssa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

ESR+ -toimintalinja 4: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

Erityistavoite 4.1: Polkuja töihin (4.a)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeen toimenpiteillä edistetään työttömien ja työelämän ulkopuolella olevien työllisyyttä välittömästi tai välillisesti.
- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia ratkaisuja tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän ehkäisemiseksi.
- Hankkeessa edistetään kohtaantoa ja ammatillista liikkuvuutta.
- Hankkeessa edistetään erilaisia työmahdollisuuksien räätälöintejä yhteistyössä rekrytoivien työnantajien kanssa
- Hanke edistää toimijoiden osaamista, yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoidusti.
- Hanke tuottaa lisäarvoa olemassa oleviin palveluihin
- Hanke vastaa osaltaan tunnistettuihin paikallisiin/alueellisiin työvoimatarpeisiin
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

Erityistavoite 4.2: Uutta osaamista työelämään (4.g)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia koulutuksen ratkaisuja, edistetään ennakoivaa lähestymistapaa tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin toimenpiteisiin.
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään koulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien osaamista ja sitä kautta työllistymismahdollisuuksia.
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään välittömästi tai välillisesti koulutuksesta koulutukseen tai työelämään siirtymistä tai muita siirtymiä työelämän muutosvaiheissa.
- Hanke edistää koulutuksen tarjoajien ja työnantajien yhteistyötä sekä edistetään kohtaantoa ja ammatillista liikkuvuutta

- Hanke edistää toimijoiden osaamista, yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoidusti.
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään työhyvinvointia ja/tai työn tuottavuutta välittömästi tai välillisesti.
- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia ratkaisuja tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin toimenpiteisiin yritysten ja organisaatioiden uudistumisen ja kilpailukyvyn edistämiseksi.
- Hankkeessa edistetään tukea muutostilanteissa sekä yrityksille että yksilöille.
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:
- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:
- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

Erityistavoite 4.3: Yhdenvertaiseen osallisuuteen (4.h)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeen toimenpiteillä edistetään osallistujien pärjäävyyttä etenemistä kohti koulutusta ja/tai työelämää.
- Hankkeella edistetään syrjimättömyyttä ja palvelujen saavutettavuutta
- Hankkeessa kehitetään uudenlaisia ratkaisuja tai tuotetaan erityistä lisäarvoa olemassa oleviin työ- ja toimintakykyä lisääviin palveluihin ja/tai toimintamalleihin.
- Hanke vahvistaa kansalaistoimijalähtöisiä toimintatapoja.
- Hanke auttaa torjumaan eriarvoisuutta ja syrjäytymistä.
- Hanke kohdistuu erityisesti ryhmiin, joiden sosiaalinen osallisuus on uhatuin.
- Hankkeessa edistetään heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksien toteutumista ja osallistumista päätöksentekoon
- Hanke edistää toimijoiden yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoidusti.
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:
- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin
- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin
- Hanke on kaupungin ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen mukainen

ESR+ -toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi

Erityistavoite 5.1: Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen (5.h)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hankkeen toimenpiteiden tuloksena syntyy levitettäviä sosiaalisia innovaatioita
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään lastensuojelun rakenteellista kehittämistä sekä palvelujen saatavuutta ja laatua.
- Hankkeessa kehitetään vaativan sijaishuollon palveluja ja niiden vaikuttavuutta
- Hankkeessa kehitetään lastensuojelun jälkihuoltoa kohti moninaista aikuistumisen tukea
- Hanke edistää toimijoiden osaamista, yhteistyötä ja/tai monialaisten palvelujen hyödyntämistä koordinoidusti
- Hankkeessa kehitetään oppimisvaikeuksista kärsiville tukitoimenpiteitä (prosessit ja palvelut), joissa huomioidaan opintojen ohella työelämään siirtyminen ja mallinnetaan ne sopivaksi myös aikuisten palveluihin
- Hankkeessa kehitetään lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, paikallisesti monitoimijaverkostoissa tuotettuja palveluja
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

Tarkentavat valintaperusteet:

- Hanke kohdistuu valtakunnallisen teeman sisällöissä tunnistettuihin painotuksiin

ESR+ -toimintalinja 6: Aineellista puutetta torjuva Suomi

Erityistavoite 6.1: Eväitä elämään (6.m)

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tavoittaa aineellista apua tarvitsevaa kohderyhmää ja toimenpiteet vastaavat heidän akuuttiin tarpeeseensa saada terveellistä ruokaa ja/tai perushyödykkeitä
- Hanke ohjaa aineellisen avun saajia myös muiden palvelujen piiriin ja siten edistää heidän työllistymis- ja opiskelumahdollisuuksiaan tai muuta yhteiskuntaan integroitumista
- Hanke mahdollistaa apua saavien mahdollisuudet selvitä aiempaa paremmin arkielämään liittyvistä haasteista ja köyhyyden negatiiviset vaikutukset vähenevät
- Hanke edistää sukupuolten tasa-arvoa

Horisontaaliset valintaperusteet:

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa
- Hanke tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa

JTF Toimintalinja 7: oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

Erityistavoitteen sisältöön perustuvat valintaperusteet

- Hanke tukee ja edistää turveyrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden uudelleen työllistymistä tai uuden liiketoiminnan käynnistämistä
- Hanke edistää kasvuhakuista ja uutta työllistävää liiketoimintaa
- Hankkeella tuetaan uudistuvaa liiketoimintaa sekä yritysten jatkuvuutta
- Hanke parantaa pk-yritysten kasvu-, kansainvälistymis-, markkinointi- tai innovointivalmiuksia tai –edellytyksiä
- Hanke tukee pk-yritysten tuotteiden, palveluiden tai tuotantomenetelmien kehittämistä ja kaupallistamista tai uuden teknologian käyttöönottoa
- Hanke vahvistaa hiilineutraaliin talouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista tai kehittää uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Hanke tukee ja edistää elinkeinoelämän tarpeista lähtevää TKI-toimintaa
- Hanke vahvistaa kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehittää uusia tuote- ja palvelukonsepteja
- Hanke edistää hiilinielujen säilyttämistä tai ennallistamista
- Hanke tukee elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään työttömien ja työelämän ulkopuolella olevien työllisyyttä välittömästi tai välillisesti.
- Hankkeessa edistetään erilaisia työmahdollisuuksien räätälöintejä yhteistyössä rekrytoivien työnantajien kanssa
- Hanke vastaa osaltaan tunnistettuihin paikallisiin/alueellisiin työvoimatarpeisiin
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään koulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien osaamista ja sitä kautta työllistymismahdollisuuksia.

Horisontaaliset valintaperusteet

- Hanke tukee sukupuolten tasa-arvoa
- Hanke tukee EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä
- Hanke tukee kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa

Tarkentava valintaperuste

- Hanke kohdistuu maakuntien strategioissa (erityisesti älykkään erikoistumisen strategia) tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin